

The Project Gutenberg eBook of Els camins del paradís perdut, by Llorenç Riber

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Els camins del paradís perdut

Author: Llorenç Riber

Release date: April 18, 2006 [EBook #18198]

Language: Catalan

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ELS CAMINS DEL PARADÍS PERDUT ***

ELS CAMINS DEL PARADÍS PERDUT.

Dues narracions per Mossèn Llorenç Riber:

-Les meravelloses navegacions de Sant Brandan i els seus monjos. -Les incansables pelegrinacions dels tres monjos Teòfil, Sergi i Higini.

PRESENTACIÓ

Ajuntades en aquest volum, van dues llegendes d'origen ben distint, jatsia que l'orientació n'és una i la mateixa, ço és, la recerca del Paradís, del qual se'n llegeix en el Gènesi:

-I plantà Jahvé Déu un hort a Edem, a l'Orient, i allí posà l'home que havia format. I Jahvé Déu va fer brotar de la terra tota llei d'arbres, goig dels ulls, delícia de la boca, i al mig del Paradís, l'arbre de la vida i l'arbre de la ciència del bé i del mal. I un riu sortia d'Edem per regar el Paradís i d'aquí s'esbargia i feia quatre caps. Nom de l'un, Fissó, i ell ceneix tota la terra d'Hevilà, allí on se troba l'or - i l'or d'aquella terra és el bo- i allí el bedeli i la pedra d'ònix. I el nom del segon riu, Geó, i ell ceneix tota la terra de Cus. I el nom del riu terç, Tigris, qui va devés l'Orient d'Assur. I el riu quart, l'Éfrates.-

En qual manera Adam i Eva foren expel·lits de l'hort de l'Edem després de la desobediència, diu la Sagrada Pàgina:

-Llavors Jahvé Déu va fer per Adam i sa muller, gonelles de pell i els vestí. I digué Jahvé Déu: -Vet aquí, ja l'home s'és fet com un de nosaltres, coneixedor de bé i de mal. Ara, doncs, no sia que allargui la mà i culli també de l'arbre de la vida, i en mengi i visqui eternament... I el llançà Jahvé Déu de l'hort d'Edem, que colrés la terra de la qual fou pres. Va treure'n l'home i col·locà a l'Orient de l'hort d'Edem els Querubins, amb el glavi de foc brandant, per guardar el camí de l'arbre de la vida.-

¿On era la precisa situació de l'hort de l'Edem? ¿Què s'era fet, abandonat a ell mateix, sota la custòdia dels Querubins? ¿Com era l'arbre de la vida? Aquesta curiositat tempta les imaginacions, i el fruit n'és aquest doble legendari, l'un, més tardà, d'origen cèltic, i l'altre bizantí qui ja figura en les Vides dels Pares de l'Erm.

La redacció de la primera llegenda, vull dir, *Les meravelloses navegacions de Sant Brandan i els seus monjos*, apareix per primera vegada, en llatí, devés mitjan segle onzè. Aquesta argonàutica cristiana, aquesta odissea cèltica portada del mar nadiu a les costes franceses amb les invasions dels normands, impressionà fortament les imaginacions, i gairebé totes les llengües vulgars la copsaren. La nostra llengua no tingué aquesta sort: Tardanament jo don solta a la brandànica nau errant, per la mar de

Roger de Llúria. Per l'anostrament de la dita llegenda, m'he valgut especialment d'una versió redactada en dialecte venecià, que forma part de la *Biblioteca Storica della Letteratura Italiana* publicada i il·lustrada per Francesco Novati (Bergamo, 1896).

Més fàcil de trobar és l'altra llegenda *Les incansables pelegrinacions dels tres monjos Teòfil, Sergi i Higini*. La trobarà hom en el Voragine, en la Vida de Sant Macari, romà, d'on passà als Exemplaris en llengües vulgars. Crec que és la primera volta que és recontada en una llengua vulgar ibèrica.

Ll. R.

LES MERAVELLOSES NAVEGACIONS DE SANT BRANDAN I ELS SEUS MONJOS.

El Senyor plantà les illes sobre l'abís. Aquells qui naveguen per la mar, recontin sos perills, i nosaltres, d'oirles, ens meravellarem. Allà insignes i admirables obres, diversa natura de bèsties i tota manera d'animals i monstres prodigiosos. (Eccli, XLIII, 95-27).

I

EN QUINA MANERA VINGUÉ A SANT BRANDAN EL DESIG DE CERCAR EL PARADÍS PERDUT.

Mossenyer Sant Brandan fou home de gran penitència i d'estreta abstinència i de molta virtut; i regia, amb l'imperi de sa crossa abacial, una lenta ramada negreiant de tres milia monjos. Una volta s'esdevingué que a l'hora de vespres arribà al monestir que governava el sant abad, un monjo d'edat madura, i de bona vida i d'estranya terra, qui havia nom Barint, i era son nebot. El dit sant Brandan li demanà de moltes coses, ço és, què era estat, què li havia esdevingut; i si mai havia vista o oïda alguna meravella. Com fos que el sant oncle el pregàs molt carament i amorosa, llavors el dit Barint començà a plorar i se gità per terra i s'anegà en profunda oració, en la qual va romandre com esbalaït. Graciosament Sant Brandan el prengué en sos braços i l'aixecà, i li va dir, amb un besar mel·lifluent, aquestes gracioses paraules: -¿Quina és, fill, la causa d'aquesta tan greu fellonia? ¿Creus que el teu adveniment ens ha fet enuig? Certa cosa és que de la teva vinguda gran plaer n'haguérem. Per ço s'és menester que a tots nosaltres donis alegria i consolació, i ens diguis alguna bona paraula de Déu d'on la nostra ànima en pasturi; i que ens recontis les diverses meravelles que veieres en les partides i en les errors de la mar oceana per on navegares llargament.- A l'encariment d'aquesta petició poderosa com un conjur, s'abellí l'esquerp Barint, el qual trencant el silenci, començà a expandir-se en paraules abundants. I va dir:

-Mon fill Menoc era el procurador dels pobres del Crist. Com fos desitjós de major solitud, fugí del nostre cenobi, i camina, caminaràs, a la bella ventura, trobà una illa, no gaire lluny d'una muntanya, la qual hom anomena Lapifil. Embolcallada per un cel indulgent aquesta illa és sobiranament delitosa. L'amor del cel i la tendra verdor de la terra l'hi retingueren; i hi sojornà gran temps. Durant el qual, arribà fins a mi un novell ardit, ço és, que el monjo fugitiu comandava gran multitud de monjos sota la seva preladia i que Déu mostrava per ell grans signes i miracles. La qual cosa suscità en mon cor irrefrenable enyorament de veure'l; i en vaig pendre el camí. Com ja hi era prop, Déu li revelà l'arribada meva i prevenint-la de tres jorns, m'exí a carrera amb sos germans. Anàvem embarcats en nau. Quan la nau s'acostà a la dita illa, veiérem que de diverses partides, vestits diversament, eixint-nos a camí, venien companyes de monjos, contínues com un formiguer qui emigra; brunzents i denses com un eixam. Diversament vestits i arribant de contrades diverses, emperò combregaven en una fe i en una esperança i en una caritat. Tenien una església on s'ajuntaven per l'ofici divinal. I no menjaven altra cosa sinó pa i nous i arrels d'herba. Cantaven aquests monjos les completes ensems, i després se recloïen en llurs cel·les. Cascún tenia la seva, i allà s'estava en oració fins el prim-son. Al cant primer del gall reposaven una mica. Jo i mon fillol trescàrem tota la illa; i la trescàrem tant que arribàrem a la vorera del mar, a la banda d'occident. Allà tenia ell la nau on s'era embarcat; i me va dir: -Mon pare, muntau en nau i naveguem cap a Llevant, cap a aquella illa que és dita *Terra de promissió dels sants*, la qual havem de donar als nostres successors qui vindran després de nosaltres.

Muntàrem en la nau. Encara no hi érem, quan al nostre entorn, escampadissa, una boira s'espargí. Era humida i flonja, lleugera com la cendra, flairosa i blanca com un torterol d'aubaïna matinal. Tan espessa era que obturava l'esguard encaradís, i a penes podia veure hom la distància que hi ha de proa a popa. Per espai d'una hora durà aquesta blanchura vaporosa. Traspassada la calitja, un esclat de llum ens inundà. I ens semblà veure, lluny, dins la claror viva, tremoladissa de besllums, una terra dilatada i verdejant. Vorejàvem la costa delitosa: ombra de penyals blaus, clara i fresca i regalant, com l'aigua clara; ombra perfumada de brancatges perfumats; el singlot de l'aigua musical en la por inviolada de les coves; volior d'unes grans aus, blanques i lentes, qui amb llur dolçura gutural amoixaven l'aire i coronaven la nau amb una viva garlanda d'ales. En el recés d'una cala, amorosa i rodona com un pit, pura i sonant com una cítara, en l'arena d'or blanca de lliris, posàrem el peu. I ens enfonsàrem en el misteri de la solitud. No hi havia herba sense rou, ni planta sense flor ni branca sense fruita. Per espai de quinze dies vagàrem per aquella deserta amenitat, i ens deixàrem perdre, sota les altes arcades vegetals, entre les soques, damunt l'herba viva intacta, que cruixia sota els nostres peus amb un petit gemec humà. Entre l'escampada verdor de l'herbei, les pedres suaus i llises, que eren gemmes, guaitaven amb pupil·la vària: enormes safirs que ens miraven amb la gran ullada blava; topacis, amb la ullada de foc amorós qui amoixa i no crema. Al terme d'aquells quinze dies ens trobàrem a la vora d'un gran riu. Decorria, ample i solemniat, amb profundes aigües mudes. Per anar més enllà, a l'altra riba, no hi havia enlloc gual ni passatge. Esperàrem el consell de Déu. Un bell home jove i resplendent se'ns mostrà, el qual ens saludà graciosament pel propi nom i després va dir: -¡Siau els benvinguts, servents de Déu, monjos germans! Gran mercè us ha feta el Senyor de mostrar-vos aquesta terra. És aquella terra que cercàveu, que donarà als seus sants. A saber haveu que el riu la migparteix. La meitat n'és aquesta banda on sou. Déu vos en guard però, de passar més envant. Preneu-ho en paciència i tornau-vos-en arrera, allà d'on sou vinguts.- ço digué el donzell; i aleshores un dels monjos qui amb nosaltres eren vinguts gosà demanar-li d'on ell era i quin nom havia. Ell li diu: -Per què em demanes d'on som ni quin nom he? Demana'm més tost noves d'aquesta illa i serà millor. I si ho vols saber, en la manera que ara la veus, és des del començament del món.- I llavors me diu a mi: -¿Tens fretura de menjar ni de beure ni de vestir? Sàpies que ço que et diré és veritat. No tens fam ni set ni t'és mester vestir ni dormir, jatsia que fassi un any que arribares en aquesta illa amb tos germans; i no has menjat ni begut ni la son agreujà tos ulls, ni has vist la nit arribada. A saber has que en aquest lloc no hi ha mai nit, ans sempre és dia; ni mai no hi plou ni mai el cel és entelat de núvol; la fam i la set, la son i la malaltia en són exilades. Aquí hi fa tot temps un bell i fresc estar. Aquí hom no hi envelleix ni hi mor. Una gran llum purpúrea vesteix tota la illa. Aquesta llum no és la rossa del sol ni la blanca i freda de la lluna, ni la celèstia vaga dels estels; ans és la llum de Déu Nostre Senyor, del qual naixen tots els béns i totes les gràcies i totes les llums. Ell us ha feta gran mercè, car no tothom és digne de veure i sentir ço que vosaltres heu sentit i heu vist.

Així parlà; i encontinent demostrà gran desig de partir-se de nosaltres i encara afegí: -Anau-vos-en d'ací; i jo vindré amb vosaltres fins a la ribera i a la vostra petita nau.- Arribats a la vorera entràrem en la nau. I s'esvaní el donzell com una imatge de somni. Començàrem de navegar; i al cap d'una hora, ens tornà envair aquella aubaïna nuvolosa de l'altre cop, i avençant a la ventura de Déu tornàrem a trobar els nostres germans. Els quals ens havien esperat amb incansable enyorament, i mostraren gran alegria del nostre retorn. I per ço com la nostra absència era estada tan llarga havien plorat i fet molts de pensaments. I duïen bé el compte del temps que forem absents, que era d'un any i divuit dies. I ens començaren a dir: -Mossenyers i pares nostres, ¿on sou anats i on sou estats tant de temps? I ¿per què ens haveu deixat sense guia ni pastor en aquesta selva obscura? Nosaltres bé sabíem que mossenyor el nostre abad, espesses vegades, sol partir, i se'n va algunes voltes tot sol, no sabem on, ni si és lluny ni si és prop; i a vegades s'hi està un mes i ha pics que s'hi està dues setmanes i tal volta una setmana o encara menys, i després retorna sa i sau. Però ara s'hi ha estat un any; no és cosa, doncs, de meravellar si nosaltres érem en ànsia i en congoixa.

Jo els vaig donar conhort i confort amb aquestes paraules: -Portador som de bones noves. En aquest viatge no m'ha advingut res que no sia per bé. A bon lloc sou. Sapiau que no és lluny d'ací aquella illa delitosa anomenada *Terra de promissió dels Sants*; i en aquesta illa no hi ha mai nit, ni mai el jorn s'hi acluca: llum rutilant i serenor sense núvol perdurablement imperen; no callen mai els aucellets de cantar la primavera; l'herba tota floreix; els arbres tots floreixen i fruiten. Un àngel de Déu, meravellós de veure, guarda la illa i ningú pot anar-hi si no en té llicència d'ell. Per l'olor dels nostres hàbits no coneixeu que som estats en Paradís? -Don abad- els monjos respongueren; -per l'olor del vostre hàbit coneguèrem que haveu estat en lloc florent. Amb gust sabríem de vós on és aquest paradís, que nosaltres no el sabem i deim-vos que quaranta dies ha durat l'olor dels vostres vestits quan sou estats de retorn del lloc on éreu.- Ell respongué: -Amb mon car fill Menoc, en la illa delitosa, fórem tot aquest temps, sense menjar ni sense beure ni sense dormir; i érem tan alegres i consolats de ço que vàiem, que érem sadolls i plens com si haguéssim menjat a talent i voler. Passada aquella quarentena, rebí la bendicció dels monjos i prenguí comiat de mon car fill Menoc, i amb mos germans, retorní al cenobi i a l'estretura de ma cel·la.

Havent Sant Brandan sentides totes aquestes coses meravelloses, se gità a terra i lloant Déu va dir: - Beneït sia el Senyor Déu en tots sos camins, i santificat en totes les seues obres, puix a sos servents revelà tals coses i de tal meravella. I encara sia beneït en sos dons puix avui ens apeixí amb esperitual pastura i bevenda.- Finides aquestes paraules, Sant Brandan no res menys digué: -Anem ara a menjar, segons la nostra usança, coses corporals.- I així fou fet. Després donà la benedicció als monjos; donà comiat a son nebot Barint i ell se n'entrà, consirós, en sa cel·la.

II

AQUÍ SANT BRANDAN S'ACONSELLA AMB SET MONJOS.

Llavors Sant Brandan de tota la congregació s'escolli set monjos, els més bons, i es tancà amb ells dins el refetor; i obrí la boca a semblant parlament: -O, vosaltres, mos elets companyons de penitència, jo us deman la mercè graciosa d'un consell, com sia que mon cor i mos pensaments són tots aunats en un voler, sempre que aquest voler sia el voler de Déu. La terra de la qual ens parlà l'abad Barint, ço és, de la promissió dels Sants, tenc propòsit de cercar, i de no aturar-me mai fins a tant que hi sia arribat. ¿Què us ne par d'aço i quin consell us plau donar-me'n?- Els monjos, coneixent la seua voluntat, ço és, del dit sant pare, quasi tots a la una i amb veu concordant, digueren: -Don abad, aquest voler, puix que el teu és, el nostre també sia. ¿No saps tu que abandonàrem pare i mare i parents tots, i encara la benança mundanal abandonàrem per servir a Déu? Nosaltres som aparellats d'anar amb tu a la mort o a la vida, si tant és que aquesta sia la voluntat de Déu.- Ço varen dir, i callaren. Sant Brandan s'acordà amb ells de fer un dejuni de quaranta jorns seguits, i mentrestant aguiar el passatge cap al verger de meravelles i el perdut Paradís de voluptat.

III

AQUÍ SANT BRANDAN ENTRA EN LA NAU.

Com aquella quaresma de dejuni fou acomplida, i hagué saludats sos germans, Sant Brandan se'n muntà a la nau i començà a fer la via de Ponent. Ventura i cas fou que arribà a una illa d'un sant pare qui havia nom Joan. I prengué d'ell la benedicció i encara la prengué de tots els monjos qui eren amb ell. I arribà fins al cap d'aquella contrada on tenia son parentiu i no volgué veure ningú de la seua sang; ans se'n pujà a una muntanya molt alta per veure com la mar oceana s'estenia. I descobrí una cala, corba com un arc, que de llavors ençà s'anomena *la cambra de Sant Brandan*. Aquest fou el lloc d'on després partí. I amb tots aquells monjos qui eren amb ell s'afanyà a l'obra, i féu un esquif molt fort i lleuger per anar per mar; el féu de llenyam i li donà la forma que tenien les naus d'aquella contrada, que hom anomena *coca*. I com fou ben acabada i afaisonada gentilment, de part de fora la cobrí tota de couro de bou i pintà-la de vermell i tapà bé les juntes del llenyam, i ho untà tot de mantega: nau i couro; per tal que fos més llisquívola; després hi posà vitualla per quaranta dies. I arborà en mig de la nau una antena i hi embarcà tot allò que s'és mester per navegar. I llavors comanà a sos germans que entrassen en la nau en lo nom del Pare i del Fill i del Sant Esperit. Ells així ho compliren. I Sant Brandan romangué sol, dret i fosc en la ribera.

Llavors Sant Brandan aixecà sos braços al cel per copsar-ne la benedicció, damunt la nau i aquells qui hi eren embarcats. La oració que digué, feia així:

«O Déu qui a través del mar roig obríreu un camí pregon als nostres pares, i sota l'aigua pontada els transportàreu, cantant la glòria gloriosa del vostre nom, atorgau a ma suplicant humilitat, que aquesta nau, escàpola de vents contrariosos, esquiva de pèrfids esculls i salva de les reülls ondes tormentoses, arribi al port de salut i toqui la ribera benaventurada.»

Encara no havia finida aquesta benedicció, quan arribaren tres monjos de son monestir, i gitaren-se a terra, i començaren de besar els peus del sant abad. -Pare, pare, deixa'ns venir amb tu on se vulla et plagui anar. Si no ens hi deixes venir, morir hem aquí de set i de fam. Sàpies que havem fet propòsit d'anar pelegrinant tot el temps de la nostra vida.- Veient el sant pare abad aquella suplicant congoixa, mana'ls així mateix que entressin en la nau, i els va dir: -Sia així com voleu, mos bells fills.- I encara afegí: -Ja sé en quina manera sou venguts. Bona obra ha feta aquell monjo. Certa cosa és que Déu li ha aparellat un bon lloc, i a vosaltres us ha tret de l'ermàs i de les tenebres per portar-vos a l'admirable llum.

Llavors finalment Sant Brandan s'embarcà i donà solta a la barca en nom de Déu. I amb la vela tesa començà a navegar cap al Migjorn. A la primeria tengué bon vent i no li calgué més que tenir la vela desplegada. Així caminà per espai de quaranta dies. I finats aquells quaranta dies, cessà el vent i fou

mester avençar a empenta de remes. Tant caminaren i remaren tant, que llurs forces falliren. I Sant Brandan començà a confortar-los i sermonar-los: -No hajau paüra, mos germans. Puix en nom de Déu anam, havem fiança en Ell, que Ell nos guiarà.

Els remes cessaren de navegar, com ales lasses; però un vent inflà i arrodoní la vela, i la nau anà tallant les ones, llaurant la llisa planície eqüòrea. Déu agombolava amorosament aquella nau empegada i aquells confiants en Ell embarcats en la nau empegada. Menjaven una sola volta al jorn prop del sol post. La nau avençava sempre, car el velam era tan sensible i subtil que recollia tot alè de vent per imperceptible que fos. I així de jorn i de nit, avençava, fosca i espectral, sota els estels, blanca per les aigües blanques, en les nits de lluna.

IV

COM ELS APAREGUÉ UN CA I MENÀ SANT BRANDAN I ELS SEUS FINS A UN CASTELL.

Amb aquesta navegació de quaranta dies consumiren totes les vitualles. En les partides de la Tramuntana trobaren una illa àrida i plena de rocam. La costa que la cenyia era brava, monument de ruïnes fosques remogudes pels temporals. La ribalta era dreta i eriçada, inaccessible com un mur: riells d'aigua minsa, suada gota a gota per les clivelles del penyal, decorrien rost avall fins que el magre plor se perdia en les aigües vastes amargoses. Torbats de gran fam i de intolerable sed, els monjos ompliren tota quanta vaixella hi havia en la nau, de l'aigua plorosa i regalimosa. I veient Sant Brandan aquesta gran cobejança de beure, els va dir: -No ho fassau, no que és cosa lletja de fer ço que vosaltres feis. Si a Déu no plau mostrar-nos port, ¿per què voleu vosaltres per força prevenir la seua providència? No em plau que us emporteu d'aquesta aigua.- Els monjos la llençaren tot d'una sens ni tastar-la ni mullar amb ella el llavi eixut; i per terra s'esbandí la creatura de l'aigua innocent, sacrificada. Al cap de tres dies plagué a Jesucrist mostrar-los un port. Allí Sant Brandan amarrà la nau i signà el port i el beneí devotament, i comanà als seus que no treguesen cosa ninguna de la nau. I caminant ran ran vorera, li sortí a l'encontre un ca i començà a fer-li falagueries i li llepà els peus, com han costum de fer-ho els cans amb llurs senyors. I a sos monjos digué Sant Brandan: -No us apar que Déu ens ha tramès, bon missatger? Seguiu-lo amb tota segurança on se vulla us meni, que a bon lloc us portarà.- Anaren darrera el ca i arribaren a un castell. Entraren-hi dedins. Allà hi havia molts llits per jeure, i setials per seure i aigua en brulloses per rentar els peus. I asseient-se Sant Brandan començà de parlar a sos monjos i els va dir: -Mos fills, guardau que Satanàs no us enganyi ni us induesca a temptació. Jo veig que en vol enganyar un d'aquells tres monjos qui darrerament del monastir ens arribaren. Aquest monjo maquina en son coratge un furt pèssim i mortal per la seua ànima, per ço com la seua ànima ja és lliurada en les mans del diable.- La casa, on s'estaven, tenia els murs quasi tapats de vaixella de diverses natures de metalls i de brides i de corns revestits d'argent. Sant Brandan va dir al monjo que solia donar el pa a sos germans: -Aparia el dinar que Déu ens ha tramès.- Anant pel castell trobà una taula tota parada de mandils i de pa blanc i de peix; i llençols molt blancs en cascún llit. Com se foren entaulats, veient Sant Brandan aquell bé de Déu i aquella màina, començà la benedicció amb els germans i retregué aquelles avinents paraules del psalm: *Qui dat escam omni carni, confitemini Deo caeli* (Confessau el Déu del cel qui dóna menja a tota carn).

I començaren a menjar, alabant Déu devotament, i menjaren i begueren tant com varen voler. Havent finat de menjar, regraciaren Déu. I el sant abad digué a sos monjos: -Ara anau i orau fins a la nit. Després colgau-vos i reposau del llarg remar i del llarg navegar.- Quan els monjos dormien el sant pare era vigilant. I va veure un minyó negre com un fill d'Etiop, el qual jugava amb un parany i el posava prop dels peus d'un de sos frares. I redoblà l'insistent oració i més caramente pregà a Déu, per aquell monjo qui havia de caure en pecat, i orà fins a trenc de dia.

V

AQUÍ UN DELS MONJOS FURTÀ UNA BRIDA D'ARGENT I MORÍ.

Passats tres jorns, tornaren a muntar en la nau i seguiren llur viatge. I el sant pare digué a sos monjos: -Guardau que ningú de vosaltres no se'n porti res d'aquest castell.- Ells a chor respongueren: -Déu no vulga que ningú de nosaltres se'n porti res d'aquest castell, cometent furt i deshonorant el nostre sant viatge.- Encara el sant abad solemnement afegí: -¿Veieu aquest nostre germà, del qual ahir jo us parlava? Ell ha furat una brida d'argent i en el si del diable l'ha amagada. El diable la hi donà i ell la prengué sens llicència mia. Vull que sapiau que per causa del pecat d'aquest nostre germà tots estam en risc de perir i perdre'ns.- Tan tost com el monjo hagué oïdes aquestes paraules se va treure el fre de davall l'hàbit i gità's als peus de l'abad, dient: -O pare sant, perdona'm. Sé que he pecat. Prega

Déu per la mia ànima, que ella no's perdi per aquest furt.- I tots els monjos s'entristiren del falliment de llur germà, i se gitaren a terra molt humils i començaren a pregar Déu per la seua ànima. Amb la faç vestida de rubor i coberta de confusió, llevat en peus, sobre l'assemblea dels germans postrats, estava el monjo pecador. I de davall son hàbit de drap gros veié hom sortir un infant negre, el qual plorava i udolava, altes veus, i deia: -Pare sant, ¿per què amb tes oracions m'has foragitat de l'heretatge meu i del meu regne conquerit? -Mal feres, abad, d'obligar-me a cercar novell alberg! A saber has que set anys, tota hora, som anat amb aquest monjo, per enganyar-lo amb qualque pecat mortal; i mai no l'he pogut decebre, sinó aquesta nit passada.- Ço digué l'infant negre; i Sant Brandan, en semblant manera, li respongué: -Jo't man en nom del Pare i del Fill i del Sant Esperit que te'n vagis d'ací i no puguis noure a cap home fins al jorn del judici.- A ull vist de tots, l'infant negre se partí. I després, tombant-se Sant Brandan, vers el monjo furtador, li digué: -Decontinent, confessa't bé amb un prevere, per ço com morir has i departir-se la teua ànima del cos. Ton cos romandrà aquí, car aquesta és la teua sepultura.- El monjo prengué penitència amb esperit d'humilitat i amb ànima contrita, i rebé devotament el Cos de Nostre senyor Jesucrist, fiança de perdó, penyora de glòria futura, mentre l'abad i els monjos cavaven la fossana per ell. I havent el monjo penitent sumit els misteris sants, passà d'aquesta present vida a l'altra; i la seua ànima fou rebuda pels àngels i admesa en el regne de Jesucrist qui absolgué la Magdalena i el bon lladre exoí.

VI

AQUÍ ELS APAREIX UN BELL JOVE AMB UN COVE DE PA I AMB UNA GERRA D'AIGUA.

Finides les exèquies i la complanta del monjo mort i colgat en la terra piadosa arruixada amb aigua beneïta i signada per la creu, anaren-se els monjos cap a la ribera. El darrer d'entrar-hi fou el capdill d'aquells argonautes sants, ço és, mossenyor Sant Brandan, al qual, ans que s'embarcàs, aparegué un donzell i digué-li aquestes gracioses paraules: -Vulles rebre aquesta fragància de caritat, aquesta aigua i aquest pa de les mans pobrissones d'un servent de Déu. Sabràs que és ben llarg el viatge que us cal fer. Aquest pa i aquesta aigua, us duraran fins al jorn festival de la Pasqua.- Rebé Sant Brandan aquesta gràcia de caritat amb mercès molt humils. De les mans que li havien donat el pa, volgué encara haver-ne la benedicció. La qual rebuda, començà a navegar vers Ponent. I dejunava cada tres jorns i cantava les set hores canòniques cascun dia: sèptuple fruit dels llavis, septiforme lloança de Déu.

VII

AQUÍ ELS NAVEGANTS CELEBRAREN LA FESTA DE «CAENA DOMINI», ÇO ÉS SABER, EL DIJOURS SANT.

Encara s'esdevingué que anant la nau incertament, per ci, per llà, els monjos embarcats columbraren, llunyana, una illa, i començaren de fer ruta vers aquella illa. Un bon vent propici els empenyia de tal manera, que els rems, alicaiguts, no res tenien de fer-hi; i la nau ben aviat fou entrada en port. Per manament de l'abad, tots els navegants eixiren de la nau i saltaren a terra. I ell començà d'explorar la illa ignota. Trobà molts flums d'aigua clara i pleníssima i abundosos de peix; trobà belles fonts intactes, netes de llim, amb una cançó rodoladora de cristall; no hi bevia cap aucell, ni hi queia a giravolts i groguejant cap fulla. La illa li plagué, i retornant a sos monjos, ordenà que allí restassin per celebrar-hi l'ofici i cantar-hi la missa i participar de la sagrada comunió, per ço com era el jorn de Dijous Sant. I així fou fet, i fou-hi feta així mateix la Cena. Hi romangueren fins al Dissabte Sant. Vagant per la illa, el sant abad trobà grans ramats d'ovelles, blanques com la neu i grosses a tall de bous, qui pasturant vagabundejaven. Cridà sos monjos el sant abad i comanà que per menjar n'agafessen només d'una; i, atresí que prenguessen un anyell per beneir. Tot ho tenia aparellat per solemniejar místicament la Pasqua, que era l'endemà, quan li aparegué un home portant una gran panera de pa, cuit sota la cendra, com aquell pa profètic de la vídua Thabita qui retornà la vigoria al profeta defallent i cansat; i posà'l devotament, com si fos una hòstia, als peus de Sant Brandan. Ell així mateix tres voltes s'inclinà fins a terra i tres voltes l'adorà i obrí la boca a paraules de semblant devoció: -O margarida de Déu, d'on m'és venguda aquesta mercè, que jo meresqués compartir amb un servent de Déu gloriós, en dia tan sant, el meu pobre pa, pastat per mes pròpies mans, i regat amb la suor de mon front servil?- Prengué'l per les mans el sant abad, i l'alçà de terra i li donà pau, i li va dir: -Bell fill, sies lo benvengut! Sàpies que Nostre Senyor Jesucrist, per mercè misericordiosa, endreçà aquí ma vela errant i vaga, per celebrar-hi el jorn festival de la Pasqua, qui és el de la seva Santa Resurrecció.- Aquell home respongué: -Pare Sant, vosaltres sereu aquí avui i fareu tot ço que haveu a fer el Dissabte Sant, qui és avui; però demà sereu, a temps, a aquella altra illa que allà es mostra; i allà sojornareu i cantareu la santa missa i direu les altres hores. Plau a Déu que tot ço sia fet en aquella altra illa, i no en aquesta.- Ço digué l'home de Déu. El sant abad ordenà que fossen meses en la nau totes coses, per ésser demà, a temps, a la dita illa. Com fos que la nau era ben estibada de càrrec, encara l'home afegí: -Anau en nom

de Déu, i no passeu ànsia de res que us puga mancar. Passada la vuitena, jo us trametré tot ço que mester haureu per menjar i per beure i ço que us trameta, fins a l'altra Pasqua us durarà.- Sant Brandan digué: -¿I com saps tu que nosaltres restarem allà fins passats els vuit dies? L'home feu de resposta: -Anit, de bona hora sereu en aquella illa que pròxima veis i us hi estareu demà fins a hora de sexta. I després transfretareu a una altra illa, no gaire lluny d'aquella, cap a la banda del ponent, que hom anomena *el paradís de les aus blanques*. I allà romandreu fins a la vuitada de Cincogesma.- Llavors el sant abad demana-li de noves de les ovelles, i com així eren tan grans i tan blanques i tantes. I l'home de Déu li digué: -A saber haveu que en aquesta illa hi ha bones herbes i rou abundós, plè de manà; i l'aire és temperat i és bo i les ovelles vaguen a lloure. I ningú no les muny, quan els anyells se'n desmamen; ni hi ha hivern qui les fassa morir per gran fred; ni hi ha malaltia, ni hi ha carnicers, ni hi ha llops; allà on volen, elles s'estan de nit i de jorn; i per això són tan grans, i són tan blanques i són tantes.

VIII

AQUÍ TROBAREN EL PEIX JASÓ I DAMUNT ELL CELEBRAREN LA FESTA DE PASQUA.

I com hagué dit açò, prengué comiat d'ells, i tots muntaren a la nau i començaren a navegar vers aquella illa, senyant-se i dient la benedicció. Com foren a la illa, la nau s'aturà abans que poguessen pendre port. Comanà Sant Brandan als monjos que sortissen de la nau i entrassin a la mar segurament per pendre terra. Així ho feren. I com, a son torn, Sant Brandan hi fou, agafà les cordes i estirà la nau a port, i fortment l'amarrà. Aquesta illa era plena de pedruscall; però no hi havia arena; i tota era terra ferma. Escamparen-se els monjos per a l'oració i l'abad romangué en la nau. I ell bé sabia quina illa fos aquella, però no els ho volgué dir per tal que no cobrassin temença. A trenc de dia, comanà Sant Brandan als preveres que es preparaessin per cantar cascún una missa. Ells compliren son manar. I com així mateix Sant Brandan hagué cantada la seva missa dins la nau, els monjos començaren a treure fora de la nau carn crua per a coure-la, que de l'altra illa havien duita; i encengueren foc i posaren-hi a sobre una caldera. Quan el foc fou abrandat i la caldera aixecà el bull, començà la illa a moure's a manera d'una onda. Els monjos presos de paüra, corregueren a la nau i ho deixaren tot, pregant devotament al sant abad que els donàs socors i valença. I l'abad, amb un somris benévol, els prengué cascun per la mà i els entrà a la nau. I quan tots ja foren dins, i començaren a remar, la gran illa mòbil s'anava allunyant vers ponent, i hom veié en ella foc i un torterol de fum pàl·lid muntant al cel. Llavors el sant abad els va dir què cosa era allò, puix Déu en aquella nit li ho revelà, ço és, que aquella illa no era illa, sinó el peix primer i major de tots els altres peixos de la mar, i el més llarg, qui ha nom Jasó.

IX

AQUÍ ARRIBEN AL PARADÍS DE LES AUS BLANQUES.

Encara no s'era allunyada la illa monstruosa, viva i fumant, columbraren els argonautes sants una altra illa, no gaire lluny, dins el ponent, verdejant i sonora. Herbes i arbres, tot hi era florit. Un flumicell d'aigua dolça, rodoladiç i cansoner, portava fins a la mar sa queixa fràgil i clara. Aquí baixaren tots i Sant Brandan amarrà la nau, i digué: -¿Veieu en qual manera Nostre Senyor Jesucrist ens ha donat un lloc per festejar l'alegria de la seua resurrecció? Aquest és el dia que ha fet el Senyor: exultem i alegrem-nos en tal dia.- I encara afegí: -Mos fills, si la vitualla ens hagués fallit, amb l'aigua d'aquest flumicell n'haguéssim tengut prou per menjar i per beure, tanta és la seua bondat i la dolçura làctea que porta.- Damunt del petit riu escoladís, pontava el tronc, no gaire alt, d'un arbre, immens i vell, tot ell nevat d'aucelles blanques. Tantes eren que no hi havia fulla ni ram buid. Sant Brandan començà a pensar en si mateix què significava aquella gran nevada viva; aquella lilibianca blanca amb què floria l'arbre miraculós. I gitant-se a terra, amb llàgrimes devotes, talment orà: -O Déu, qui de totes coses sou coneixedor, i sou revelador de les secretes i encara d'aquelles que no es fan: Vós sabeu l'anguniós dubte de mon cor, i sabeu ma voluntat: perquè us prec, que segons la multitud de la vostra misericòrdia, em vullau revelar aquesta meravella, obra per Vós, meravellosa als nostres ulls i de la qual no'n sabem l'adorable secret. Bellament sé, Senyor, que no'n som mereixedor per mos mèrits; però Vós sí ho fareu per la vostra bondat.

X

AQUÍ VOLÀ UNA AUCELLA A LA PROA DE LA NAU I PARLÀ A MOSSENYER SANT BRANDAN.

Finida aquesta oració molt humil, Sant Brandan s'assegué en terra, contemplant aquella aucellada nívea, posada dalt de l'arbre. Un d'aquests aucells, alçà el vol de l'arbre on els altres eren. Sonaven, com una campana, ses ales volant, i s'acostà al sant abad qui era assegut en terra, i acabà per posar-se en la proa de la nau. I començà a batre ses ales en festívol aleiteig; i amb esguard, fit i amorós, contemplava el sant abad, el qual conegué, per aquests signes, que Déu se recordava d'ell i de la seua oració. I estant així l'aucell, el sant pare li adreçà aquestes paraules de conjur: -Si tu ets missatger de Déu, digues-me, si et plau, qui ets i d'on ets, i quins són i quals aquells altres aucells, i perquè n'hi ha tanta multitud aquí ensems aplegada.- L'aucell li va respondre talment: -O Servent de Déu, nosaltres som d'aquella companya d'esperits bandejats del cel; som de l'antiga ruina d'àngels enderrocada del cel, arrabassada en l'ímpetu de la caiguda de Llucifer, enemic de l'humanal llinatge; i no per pecat sinó per consentiment caiguérem; sí, hem estat foragitats del reialme, però ens segregà d'aquells qui greument pecaren la pietat de Déu qui és just i és veraç; i la seua misericòrdia ensems amb la seua justícia ens tenen exilats en aquest lloc, fins a tant que en duri son adorable voler. Vera cosa és que aquí no tenim pena ni glòria. Per la presència de Déu podem veure llum; i ens cal anar sempre junts i mai no ens podem departir un de l'altre. I anam vagant per l'aire d'ací i d'allà, sota el firmament, per damunt la terra, com els altres esperits qui per Déu són tramesos. Però en els jorns de festa colenda i en el dia del Senyor, rebem forma corporal alada, com és ara aquesta que veus; i aquí ens estam i lloam el nostre Creador. A saber has que un any s'és passat d'ençà que començàreu el viatge, i encara n'haveu d'errar altres sis abans que torneu al cenobi; i cascun any aquí us cal festivar la Pasqua. A la fi dels set anys trobareu el lloc que anau cercant i teniu en cor de veure, ço és la *Terra de promissió dels Sants*.-

I havent dit això amb meravellosa veu, l'au angèlica abandonà la proa del vaixell i volà dalt de l'arbre, a ajuntar-se amb les altres en son propi ram. Com fou hora de vespres, tots els aucells de l'arbre començaren a cantar uníssonament, i llurs ales d'argent batien a tall de campaneig. El càntic que cantaven era d'una mel·líflua tristor i deia així: *Te decet himnus Deus in Sion et tibi reddetur votum in Jerusalem; exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat* (A Vós, Senyor, us cal l'himne a Sion; i a Vós, a Jerusalem, serà complida la prometensa; exoiu la meua oració i el meu clamor a Vós arribi).

Tota una hora durava el salmeig d'aquest únic vers, acompanyat amb el batement de les innumerables ales melodioses. I semblava a Sant Brandan singlotant aquell cant com un plant. En tal punt, el sant abad digué a sos fills: -Menjau ara qui n'haveu lloc, i que el vostre cos sia pascut i sadollat, que ja les ànimes vostres de gràcia divinal són peixides.- I havent sopat i dites completes, ana-se'n a dormir, però la son nocturnal, volàtil i muda, papellona negra, rat pennat fosc, voleiava sota els estels, llunyana de sos ulls. I Sant Brandan s'alçà del jaç i s'agenollà en oració. A hora de matines, cridà els monjos i signant sos llavis, començà el res matinal: -*Domine labia mea aperies* (Senyor, obrireu mos llavis).-

Melodiosament somniaven els aucells dormits, i llurs ales a penes trémoles, feien una dolça remor, com una corda de salteri, o com una campana aèria, percutida pels dits fluids de l'esperit del vent. La cançó vaga dels aucells feia així: *Laudate Dominum omnes angeli eius, laudate eum omnes virtutes eius* (Alabau al Senyor tots els seus Àngels; alabau-lo totes ses Virtuts).

A l'hora clara, els àngels desperts alçaren al cel l'esclat argentí de la joiosa aucellada: *Timor Domini sit super nos et super timentes te, Domine, initium sapientia timor Domini* (La temor de Déu sia sempre damunt nosaltres i damunt tots aquells qui us temen, o Senyor: la temor de Déu, començ de sabiduria).

Una hora durà aquella albada angelical. A tercia, el vers melodiós, clar i encrespat, com una blanca escuma sonora, feia així: *Salmegeu el nostre Déu, salmegeu el nostre rei, salmegeu amb saviesa*. I a l'hora nona, quan la claror començà a mancar i les ombres fosques declinaven, cantaven aquells esperits, flobies de neu, música dispersa: *Illuminet Dominus vultum suum super nos et misereatur nostri* (Il·lumini el senyor la seva faç sobre nosaltres, i de nosaltres haja misericòrdia).

I a hora undècima, l'hora del recolliment de les abelles dins el rusc, i dels aucells en les branques i dels estels en la rossa assemblea del firmament, cantaven els àngels, conhortant-se en la fraternitat de l'enyorament de l'exili: *Ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum* (Vet aquí com és cosa bona i dolça que els germans visquin tots units).

I d'aquesta manera, els dits aucells, de jorn i de nit, retien alabances a Déu Nostre Senyor.

XI

AQUÍ VINGUÉ EL PROCURADOR AL LLOC ON ERA SANT BRANDAN AMB SOS MONJOS, AMB UNA NAU PLENA DE VITUALLES.

Amb les romanalles del pan-caritat que el Dissabte Sant havia rebut d'aquell procurador misteriós, alimentà encara Sant Brandan els seus monjos tota la vuitada de Pasqua. I quan foren consumides, digué a sos fills: -Pouarem l'aigua làctea d'aquesta font, com sia que fins ara l'hem emprada solament pel lavatori dels peus, que amb humilitat i dretura caminen per les vies del Senyor.- I tot just acabava de dir-ho, li pervingué aquell bon home que l'altra vegada l'havia proveït de menjar i de beure. El qual era arribat amb una nau plena de vitualles. I havent-la buidada, parlà a l'abat i sos monjos i els va dir: - Ara teniu a bastament, mos germans, per menjar i beure fins a la Pasqua de Pentecostés: no'n poueu, no, de l'aigua nectàrea de aquesta font, puix que és massa forta de beure. Sapiau que aquell qui en beu, és envaït d'una son tan invencible, que dorm un dia i una nit, que fan vint-i-quatre hores. D'on la llet té aquesta virtut dins la font; però si hom la poua, aigua és i no llet, jatsia que en servi la mantegosa blancura.- I havent dit aquestes paraules, prengué dels monjos el comiat i la benedicció, i anà son camí.

XII

AQUÍ L'AUCELL SE TORNÀ A POSAR EN LA PROA DE LA NAU I PARLÀ AL ABAD.

Com fos que els monjos volguessen novellament metre's en la nau, d'aquell bell arbre, trepidant d'ales harmonioses, despregués l'aucell i anà a posar-se altra volta en la proa de la nau, i davant els monjos ajustats, començà a sermonar talment, amb parleria humana: -A saber haveu que us cal estar aquí de retorn el jorn festival de Pasqua de cascun any per concelebrar-la en nostra companyia, i el Dijous Sant haveu de fer ço que enguany heu fet i al lloc mateix on ho haveu fet; i la vespra de Pasqua festivar-la allà on enguany la festivàreu, ço és, sobre l'esquena del peix Jasó. En ésser partits d'aquí, al cap de vuit dies tocàreu a una illa que ha nom la illa de la família monegal de l'abat Albeu, gran servent de Déu. Amb ell us cal colre la festa de Nadal de Nostre Senyor Jesucrist.- Ço digué, i alçà el candor del vol i se posà en la branca. Entraren els monjos en la nau i desplegaren la vela, i agafaren els remes i començaren a navegar vers Ponent. I tots els aucells, a una veu, començaren a cantar dolçament i deien: *Exaudi nos, Deus salutaris noster; spes omnium finium terrae et in mari longe* (Escolteu-nos, o Déu, salvació nostra; esperança de tots els termes de la terra i en les llunyanies de la mar).

I aquest vegada Sant Brandan, amb tota sa companya navegà errívol per la mar, per espai de tres mesos. I mai no pogué trobar port ni illa ni terra, i només cel i aigua. I dejunava cada tres jorns i alguna volta encara més.

XIII

AQUÍ TROBEN EL MONESTIR DE SANT ALBEU AMB VINT-I-QUATRE MONJOS I HI FAN LA FESTA DE NADAL.

Al cap de tres mesos, arribà un jorn en què, no gaire llunyana, una illa aparegué. I com fos que s'acostava a la ribera, sobrevingué-li un vent fort el qual lo en desvià i per espai de quaranta dies anà engirentornant aquella illa i no hi podia recalar. Al terme d'aquells quaranta dies, els monjos eren cansats, i fou entre ells feta convenença, ço és, que es posassin en oració i exorassin de la bondat de Déu que els en volgués treure d'aquest mal pas. Tant fadigats eren del treball estèril que ja no podien treballar més. I com fos que perseverassin en la dita oració, per espai de tres dies, i s'abstenguessin de tota paraula, la nau, volenterosament, empesa per una amagada força, se va metre dins un port estret on no hi cabia gaire més d'una nau. Allà, dues fonts vessaven en l'amargor de l'oceà, l'efusió de llur plor desert: la una era térbola i l'altra era clara. Els monjos en foren sobiranament alegres i volien portar-se'n d'aquella aigua i aparellaven ja les fustes per omplir-les. -Amables fills- ço l'abat digué,- no fassieu res que reprobable sia i no us en porteu aigua d'aquesta illa, ni ninguna altra cosa, sense llicència d'aquell ancià qui hi té el sojorn, pel servei de Déu; i no us dubteu que ell us en donarà a bastament; perquè jo us dic que no la robeu, ni vulgueu beure de l'aigua furtada.- I davallà de la nau, havent dit això, i esguardà quin camí li convindria pendre. I mentre s'estava així incert, sortí-li a carrera un ancià majestuós, blancs de la neu senil els seus cabells, bella la faç i acolorida, la barba fluvial i lillial, enderrocada fins a terra. Com li fou prop, s'agenollà devotament, ans que l'abat li pogués donar la pau. S'hi acostà Sant Brandan amb reverència i l'aixecà de terra, i benignament li donà pau i el va pendre per la mà; i així agafats per la mà fraternalment caminaren llarga estona, fins que foren pervenguts a un monestir. I Sant Brandan digué al vell abad reverenciabile: -Pare, de qui és aquest monestir? I quin abad el comanda? ¿I on són aquells qui l'habiten?- I altres paraules encara li va dir i de moltes més coses li demanà. I el vell abad callava i no responia, i amb la mà feia-li gentilment gest i senyal de resposta i tornava a callar; per la qual cosa Sant Brandan conegué que servava abstinència de parlar i que no era sord; i cridant sos monjos, comanà'ls així mateix de guardar silenci, fins a tant que fos temps i lloc de parlar. I ço féu per tal que no donàs als monjos d'aquell monestir ocasió de rompre la penitència ni de trencar l'obediència. Poc temps després d'aquesta comanda, sortiren-los a camí onze

monjos, en guisa de processó, portant creus i capses de relíquies de sants, himnejant i salmejant, ço és, un capítol del psaltiri que diu: *-Surgite Deo, sancti, de mansionibus vestris et proficiscemini obviam nobis: locum sanctificate et plebem benedicite et nos famulos vestros in pace custodire dignemini* (Aixecau-vos, per Déu, els sants, de les vostres cel·les i sortiunos a camí; santificau el lloc i beneïu el poble i a nosaltres, servents vostres, digneu-vos servir-nos en pau).

Quan finiren de cantar aquest vers, l'abad del monestir donà pau a Sant Brandan i a sos monjos, i els menà amb ell dintre el monestir. Féu aportar aigua calda per rentar els peus dels monjos àdvenes, pelegrins del Paradís. I mentre els rentava els peus, amb veu devota i humil cantava allò de l'Evangeli: *-Mandatum novum do vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis* (Un nou manament us don, ço és, que així com amb vosaltres he fet, així també vosaltres ho fassau).

Després del devot lavatori, els menà al refetor, i amb gracioses paraules i gentils els digué que s'entalessin. Companyia i fraternitat fou feta entre els monjos d'Albeu, i aquells de Sant Brandan. Sonà una campaneta; i a la curta estona, vengué un monjo del monestir amb pans molt blancs i amb arrels fresques d'herbes de sabor molt suau. Assegueren-se alternament a la taula els monjos del monestir i els monjos forasters, i a cada dos monjos fou donat un pa sencer, que menjaren ensems en el nom de Jesús, qui se donà a conèixer als pelegrins d'Emmaús, en la comunió de la taula i en la partió del pa. I encara el vell abad sonà la campaneta, i un monjo els portà aigua per beure. L'abad confortà amb alegre cara els monjos externs i els va dir: *-Aquesta aigua és d'aquella font d'on vosaltres volíeu dur-vos-en furtivament: beveu-ne amb tota segurança que ella és de la font clara, i sadolieu-vos-en amb caritat i amb alegria i amb temor de Déu. En l'altra font tèrbola van a rentar-s'hi els peus cascun dia els monjos; i és calda, per natura. El pa, que haveu vist, tan bell i blanc, no és pastat en aquest monestir, ni nosaltres sabem on és pastat ni sabem qui sia aquell qui al monastir ens el porta; però sí sabem de cert que és do de Déu i gràcia que Ell ens fa per la seva bondat copiosa qui no vol abandonar els seus servents. Sapiau que nosaltres som vint-i-quatre monjos i tots dies havem XII pans, ço és, mig pa per hom. I cascun diumenge i quiscun altra festa, ens en dóna un per hom, per tal que romanga per sopar de les miques que se'n recullen. Emperò avui, jatsia no sigui jorn festiu, Déu ens en tramet un per hom. Per tal com vosaltres sou aquí arribats, en plaer li ha vingut de multiplicar el recapte. D'aquesta manera, Nostre Senyor Jesucrist ens ha nodrits amb pa del cel d'ençà dels jorns de mossenyer Sant Patrici i mossenyer Sant Albeu, nostres pares, els quals vuit cents anys fa que passaren de la present vida a la glòria del paradís. Certa cosa és que de malaltia i de vellesa i de debilitat els nostres cossos són exempts. I saber us cal que en aquesta illa no tenim atalentament de menjar; i de cosa cuinada al foc mai no en menjem, ni tenim cald ni fred, per ço com l'aire és temperat i amorosit. I quan l'hora arriba de cantar vespres i completes la lluminària de la nostra església és encesa i no sabem qui l'encén; i crema tant com dura l'ofici; i mai l'oli no falleix.- Com hagueren els monjos begut tres vegades per reverència i honor de la santíssima Trinitat, l'abad, segons la seua usança, sonà la campaneta per senyal d'haver acabat el festí. I tots els monjos ensems, amb gran silenci, llevàren-se de la taula, i davant de tots anaven els sants abads, ço és, Sant Brandan i l'altre, cap a l'església. Quan anaven a entrar-hi, arribaren els altres dotze monjos, els quals s'agenollaren en terra, fent graciosa salutació a presència d'ambdós sants abads. -Don abad- digué Sant Brandan a l'abad Albeu, -¿per què no han menjat amb nosaltres aquests monjos?- I ell respongué per semblant manera: *-No hi han menjat perquè no cabien en la taula amb nosaltres: ara ells hi aniran i se dinaran d'allò que a Déu serà plaent de trametre'ls. Nosaltres entrarem a l'església i cantarem vespres.-* Quan les vespres foren cantades, Sant Brandan començà a esguardar l'església de primconte i veié que ella era quadrada, i que tots els altars, i encara tot el servei dels altars, eren de cristall traluzent. Vint-i-quatre eren les cadires per seure-hi els monjos, i el setial de l'abad estava en mig de les cadires repartides tantes a cada part. Hi havia, endemés, set llànties dins l'església, tres de les quals estaven davant l'altar major, i les altres quatre eren departides, dues a cada banda, ço és, davant cascun dels quatre altars. Ningú dels monjos gosava eixir de l'església sense la llicència de l'abad. En voler eixir de l'església, si tant era que els fos mester, el monjo escrivia-ho damunt una tauleta de cera, la qual tauleta mostrava a l'abad, i ell n'hi'n donava llicència. I sortia sigilosament el monjo, sense fressa ni remor de pas. Així en oració i silenci, fou santificat el dia que a la fi fou clos per un sopar de pa i d'arrels i aigua clara. Acabat el sopar, ajustaren-se els monjos per la lloança final de les completes que l'abad preluhià amb les paraules rituals: *Deus, in adiutorium meum intende* (Veniu, Senyor, en ma ajuda).*

Sota la solemniàl invocació i la presència de Déu imminent com sota l'impuls d'una ventada, doblaren les testes els monjos, per reverència de la Trinitat, i començaren a recitar aquest vers: *-Injuste egimus, iniquitatem fecimus: tu autem qui pius es pater nobis, domine, parce nobis: in pace in idipsum dormiam et requiescam, quoniam tu, domine, singulariter in spe constituisti me* (Injustícia obràrem, iniquitat cometérem; però Vós qui piadosament ens sou Pare, perdonau-nos; en pau, en Ell mateix, dormiré i reposaré per tal com Vós, Senyor, en esperança singular em constituireu).

Després de la suplicant humilitat d'aquestes pregueres, començaven els monjos, dotze a dotze, a alternar en la recitació de l'ofici divinal el qual, quan fou finit, reberen els monjos tots la pau i la

benedicció i retregueren-se cascun en sa cel·la estreta, de la qual els monjos del monestir amb els sants monjos àdvenes en compartiren l'hospitalitat; i ambdós abads romangueren en santa companya dins l'església per ço com l'abad del lloc volia mostrar a l'abad errant en qual manera meravellosa omplia Déu de llum aquella llanterna cristal·lina, que era el temple. I estigueren en vigilant oració fins a tant que l'església fo enllumenada en silenci i humilitat. I l'abad del lloc va dir a l'abad, notxer de l'expedició al Paradís, ço és, mossenyer Sant Brandan: -Són complits vuitanta anys que jo estic en aquesta illa, i en so l'abad, per fer penitència; i en tot aquest temps, ningú no hi havia tocat mai sinó vosaltres; i veu humanal no sentim mai sinó quan cantam les divinals lloances. Vint-i-quatre monjos som i ningú se comunica amb l'altre més que amb senyes dels dits i dels ulls, en tota la setmana; aquest silenci és trencat al jorn festiu des del dinar fins a hora de vespres, i no pus; I cap de nosaltres no està mai malalt, ni endura ningun patiment, ni sofreix nocturnal temor de cap mal esperit d'aquells qui vaguen d'ací d'allà, incerts i lleigs com els rats penats dins les tenebres.- Sant Brandan digué: -Com ens plauria estar-nos aquí tot un any.- I l'altre abad va respondre: -No podeu, no, romandre més temps aquí, car el vostre sojorn més llarg a Déu no plauria. ¿No us recorda que Ell us revelà ço que us calia fer i encara us revelà que venguésseu a aquesta illa? S'és mester que torneu arrera amb onze monjos, car un de vosaltres finirà sa mortal carrera en el camí, en una illa, Anacorita per nom; i un altre morirà de mala fi i la seua ànima serà perdurablement infernada.- Mentre així s'estaven bellament dialogant, un dardell de foc entrà per una finestra esbatanada i anà encenent totes les llànties de l'església, que eren davant els altars i tornà a sortir de l'església tot seguit, amb ses ales de flama acèrrima. I les llànties romangueren enllumenades amb un flam molt clar. -Veni i veureu,- digué l'abad del lloc. Acostaren-se al misteri de la flamada septuple, encesa i tremolosa a la presència de Déu: flotava el flam en mig del llantió, gota viva de llum; i dintre no hi havia ni oli, ni cera ni res d'allò que sol nodrir el foc. D'on conegueren que aquell foc, espiritual era, i no corporal. Sant Brandan digué: -Com pot cremar corporalment allò que no té cos? Creatura espiritual als ulls corporals no és visible.- I l'abad del lloc féu de resposta: -No haveu llegit mai en l'Escriptura que quan Déu anà a Moisès en el Mont Sinaí, el qual és en l'Armènia, aquella gabarrera espinosa semblava que era tota cremant i veia's de nit de molt lluny, i l'endemà no s'hi trobava rastre de foc en la mata gerda?- L'endemà d'aquesta nit passada en diàleg sant i en meravelles, significà Sant Brandan a l'abad del lloc, el desig que tenia d'anar-se'n a reprendre el camí errívol i vagabundejant. Mes l'abad li digué: -A Déu no plauria la vostra partença car haveu de fer amb nosaltres les festes de Nadal fins a l'octava de l'Epifania.- Passades totes aquestes festes, ompliren la nau de vitualles i prengueren el comiat i la benedicció d'aquells sants monjos. I arborant l'ala de la vela, prengué la nau el camí de ponent.

XIV

AQUÍ ELS MONJOS TROBAREN UNA FONT PLENA DE PEIXOS I D'ARRELS D'HERBES BONES DE MENJAR.

Arribat el temps de la quaresma, veieren una illa, no gaire lluny; de la qual cosa molt se n'alegraren i començaren a navegar vigorosament envés d'aquella illa. Mancava el pa i l'aigua, de manera que dejunaven tres dies, i menjaven una mica al dia quart. Quan després de llargues errors entorn de la illa, veieren a la fi un port, Sant Brandan el beneí i comanà als monjos que tots eixissen de la nau. Obeïren els monjos aquell manament, i trobaren per avinentesa, una font abundosa de belles aigües i de bella herba i de belles arrels i blanques dins la font, i encara peixos de diverses natures, els quals nedaven pel rierol que de la font colava i fins a la mar decorria. I en tal punt digué Sant Brandan als seus monjos: -A Déu plagué donar-nos consolació després de la gran fatiga; d'on, preniu dels peixos i de les herbes i de les arrels tantes com mester sien per sopar, i rostiü els peixos amb tota segurança, que Déu us els ha aparellats, segons la seua bondat copiosa.- Així ells ho feren. I com fos que endemés anaven a treure aigua d'aquella font per beure, l'abad els va dir: -Guardau, mos fills, i beveu-ne poca d'aquesta aigua encara que ella tan clara sia i tan bona; no fos cosa que us fes mal, puix ella té propietat, ço és, de fer dormir més del que convé a una gent de penitència com som nosaltres. Aquesta volta, per la ràbia de la llarga sed, els monjos no adimpliren el consell de l'abad; i qualcú en begué una escudella, i qualcú altre, dues i encara tres. Aquells qui una escudella en begueren, no sentiren ubriaguesa; però aquells qui n'havien begudes dues, dormiren dos dies i dues nits; i aquells qui n'havien begudes tres, dormiren tres dies i tres nits. I veient l'abad aquell dormir tan llarg i tan fort, féu oració a Déu per aquells incauts dormilegues. I quan del llarg dormir se despertaren, Sant Brandan amorosament els reptà i els digué aquestes paraules paternals: -Moltes hores haveu perdudes, mos fills, en les quals no haveu alabat Déu, per ocasió d'aquest dormir sense mesura. Serà bo que abandonem aquesta illa i ens esquivem d'aquest perill de l'aigua letea, soporífera com el cascall, no sia que encara ens advengui cosa pitjor. Déu volgué aquí donar-nos vitualles per viure, i semblant és que vosaltres, per plaer i llepolia de beure, hàgeu volgut morir. Plau-me fugir d'aquesta illa; perquè, preniu dels fruits d'aquest lloc a bastament, ço és, dels peixos i de les herbes i de les arrels i encara de l'aigua, que ens basti fins al dijous sant. I de l'aigua no'n begueu més que una escudella tots dies, i així no'n sereu ubriagats ni condormits.- Els monjos ho feren, i partí, ben plena, la nau, devés les parts del Septentrió. I arribaren a

un lloc on l'aigua del mar era quasi tota presa i glaçada. I l'abad digué: -Deixau els remes, i abandonem la nau a mercè de la vela. I l'Alè de Déu qui buf allà on vol, la porti on se vulla.- El vent impel·lí la nau vers les partides de Llevant. I ells feien camí i dejunaven cada tres dies.

XV

AQUÍ ELS MONJOS CELEBRAREN EL DIJOURS SANT I LA CAENA DOMINI I EL PROCURADOR ELS VISITÀ I ELS PORTÀ DONS.

I anant així, un bell dia aparegué a sos ulls un gran núvol, i l'abad digué: -Coneixeu, fills, aquell núvol? És aquella illa on fòrem l'any passat i hi festivàrem el Dijous sant. I és aquella on s'està aquell sant baró qui ha nom Procurador dels pobres de Crist.- I els monjos li respongueren: -Nosaltres no la coneixem, però sí que ens en recordam. Començaren els monjos a remar més vigorosament per la gran alegria que n'hagueren. Veient Sant Brandan aquell ímpetu va i aquell braó i empenta amb què remaven: -Homs de poca fe- ço els digué Sant Brandan -¿per què així us fatigau debades? ¿No sabeu que Déu és el nostre Notxer i el nostre Còmit? Deixeu quiets els remes i Ell faça ço que en vulla de la nau i de nosaltres; creença tenc que ens conduirà a bon port. -I ja foren a la ribera i de continent els eixí a rebre aquell mateix sant baró de l'altra vegada, ço és, el Procurador dels pobres de Crist, el qual, agafà la nau pel bec i graciosament la meté en port. I tots davallaren de la nau, amb joia gran i acció de gràcies. El sant baró besà els peus de tots, començant pels peus del sant abad; i mentre els besava, remugava les paraules d'aquell salm: *Mirabilis Deus in sanctis suis. Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suae. Benedictum sit nomen eius in sempiternum.* (Admirable és Déu en els seus sants. El Déu d'Israel, Ell serà qui donarà virtut i fortalesa a son poble. Beneït sia el seu nom sant perdurablement).

I quan finí de besar els peus, estengué un pavelló i aparegué aigua calda per rentar els peus i els vestits tots amb dalmàtiques blanques com per l'eucarística solemnitat, i pel Sagrament de Candor convenia. I a la nit celebraren la Cena i encara l'ofici de la Passió de Crist l'endemà, amb molta devoció. Com foren finits tots aquests oficis, l'endemà, ço és el dissabte sant, el sant baró digué als monjos: -Cuitau, mos amics, de muntar a la nau i partiu d'hora, que us cal ésser, en aquesta vespra de Pasqua, allà mateix on fóreu antany, i us hi cal romandre fins a hora de sexta i no pus, i fer-hi tot allò que a fer haveu fins a la dita hora. I després tornau a embarcar-vos i navegau vers aquella altra illa, ço és, el paradís de les aus blanques, on fóreu, ara farà un any, lo dia sant de Pasqua. I allà us hi estareu fins a l'octava de Pentecostès. Portau-vos d'aquí tot ço que us serà mester per menjar i per beure, i jo tornaré a vosaltres l'altra dominica i us portaré vitualles a bastament: ara portau-vos-en per vuit dies.- Així ho feren els monjos, i el sant baró se partí d'ells. I després tornà com els ho havia promès, i carregà una petita nau de pa i d'aigua i de carn salada i d'altres coses bones. I Sant Brandan li donà la seua benedicció. I tots entraren a la nau i feren vela vers aquella illa, que els havia dit el bon home. Quan hi foren prop, encara veieren la olla que hi havien deixada l'altre any, quan fugiren per la sobtada paor del gran peix. I aquesta vegada, confiadament, l'abad i sos monjos baixaren de la nau, cantant l'himne dels tres fadrins Ananias, Azarias i Misael, ço és, aquell salm que diu: *Cuncta ei benedicite* (Totes les coses beneïu-lo).

Havent finat de cantar aquest salm, Sant Brandan digué a sos monjos: -A pensar haveu que Déu ha feta humana aquesta bèstia monstruosa sota els vostres peus, que ella no us farà cap mal.- Escamparen-se els monjos per aquella selva viva, d'ací i d'allà, per l'oració; i així escampats estigueren fins a hora de matines, i després s'aplegaren tots i cantaren matines i encara prima. Després un prevere cantà una missa que durà fins a hora de terça. Entrà el sant abad en la nau i cantà la seua missa i beneí l'anyell i donà la benedicció a tots sos monjos i a la fi digué: -Ara abandonem-nos a l'arbitri de la nau, car Déu la governa.- Ja s'acostava la illa i colombrava's el port on havien d'arribar. Veieren la fontana i l'arbre dels aucells blancs, i tots ells cantaven a una veu, dient: *Salus Deo nostro sedenti super thronum* (Salut al nostre Déu qui sobre el tron s'assenta).

I encara deien: *Dominus Deus illuxit nobis: constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris* (El Senyor fou per nosaltres matinera llum: solemniejeu aquest dia amb enramades espesses que arribin fins al corn de l'altar).

L'abad i els monjos davallaren de la nau i en varen treure la vitualla i allotjaren-se sots els pavelló sota el qual estigueren l'altre any fins a l'octava de Pentecostés. I aquell sant baró, quan l'octava de Pentecostés fou arribada, vingué amb una nau plena de bescuit i altres coses. Mentre els monjos menjaven i a la presència de Déu se deportaven, posà's l'ocell blanc en la proa de la nau, les ales bategants esteses. I tots aquells aucells cantaven i llur cant sonava com un orgue. Veié l'abad que aquell ocell l'esguardava amb piadós esguardament i feia semblant que li volia parlar, i li va dir: - Veritat és que la providència de Déu us ha senyalats quatre llocs per les quatre tèmpores de l'any; i heu

de complir set anys del vostre pelegrinatge: i cascun any teniu que estar allà on el Primer any estàreu, ço és, la vespra de Pasqua sobre el peix Jasó, i aquí des de Pasqua fins passada la vuitada de Pentecostés; i Nadal colreu cada any fins després de l'octava de l'Epifania, amb la família monegal de l'abad Albeu, en son monestir. Quan haureu passats set anys, trobareu grans coses i meravelloses i passareu abundosos perills; i finalment, arribareu a la *Terra de la promissió dels Sants*. I quan hi sereu, us hi estareu quaranta dies i no pus, i passats aquests quaranta dies, Déu us retornarà prestament a la vostra terra d'on partíreu, ja complit el vostre desig.- Ço digué l'ocell; i Sant Brandan s'aixecà dret, devotament, i després se gità a terra amb tots sos monjos, retent gràcies a Déu, llur Creador. Complida l'oració, l'aucell se'n tornà a son ram i el sant baró procurador dels pobres de Crist, prengué de Sant Brandan, el comiat i la benedicció i se'n tornà a la seua illa. I el sant pare i sa família errívola navegaren vers ponent.

XVI

AQUÍ ELS APAREGUÉ ESPAVENTABLEMENT UNA BÈSTIA MARINA.

I s'esdevingué que navegant un dia a la bona de Déu els va aparèixer una gran bèstia marina, molt estranya de veure; un broll alt d'escuma sortia-li de la boca; i com fos que ella corria fort, l'aigua feia gran moviment; i semblava que anàs de dret a ells per engolir-los. Havent els monjos vist aquesta bèstia tan espaventable i tan gran, la qual venia cap dret a ells, amb l'esgarrifosa boca oberta, demostrant que els volia devorar, hagueren gran por i començaren a cridar fort i a dir: -Siau-nos ajudable, o Déu, i feis-nos escàpols d'aquesta bèstia mala, que no'ns pugui devorar!- Sant Brandan els confortà i els va dir: -Homs de poca fe, no hajau temor. Déu, qui és el nostre auxiliador, ens farà lliures d'aquesta bèstia i encara de molts altres perills.- En tant, la bèstia s'anava acostant i grans ondes bullien a son entorn, mogudes per l'ímpetu de l'investida i de la vasta mole semovent. Tan gran era l'oneig que la nau en perillava. I més els monjos cridaven i major temença n'havien. L'abad Sant Brandan se posà en oració devotament i orà així: -Mossenyer Jesucrist qui els vostres amics no abandonau si a vós acorren amb fermesa inderrocable de fe, humilment us prec que deslliureu als vostres servents d'aquesta nau, així com deslliuràreu Noè del diluvi de l'aigua, i deslliuràreu el frèvol David, pastor bru i magrissó, com un grill del camp, de la mà enorme del gegant Golias, i deslliuràreu Jonàs del ventre de la balena, i deslliuràreu el ros fadrí Daniel de la fam i de les blanques dents terribles dels lleons de l'espluga, i deslliuràreu Joseph de l'enveja de sos germans i Moisès de la rapacitat violenta de Faraó, i encara la vostra santa verge Tecla, dels tres turments atrocíssims deslliuràreu.- Quan Sant Brandan hagué finada aquesta oració, fou vista venir de la banda de l'occident una altra grossa bèstia, menor sí, però no menys ferotge que aquella, la qual passà ben prop de la nau, empero no la tocà, i anà al encontre de la primera bèstia i l'escometé ardidament i va fer amb ella una forta brega i dura. I a la fi, aquesta bèstia, la qual darrerament era venguda, gità per la boca una gran flama de foc; i amb la ígnea violència d'aquesta flama, occí l'altra bèstia, la qual en tres peces fou partida i esberlada. I tot seguit, la bèstia qui vencé en la baralla monstruosa, s'allunyà vers la mateixa partida d'occident, per on era venguda. I Sant Brandan digué als monjos meravellats: -Vera cosa és que gran temor tenguéreu; més, ¿que us ne apar de ço que Déu us ha deixat veure? Escàpols sou del imminent perill i venjats d'aquella bèstia que us volia devorar. Gran és i copiosa la misericòrdia del Senyor, el qual per tots temps gloriejat sia i beneït.

XVII

AQUÍ ARRIBAREN A UNA ILLA ON S'ATURAREN TRES MESOS PER CAUSA DE TEMPS CONTRARIÓS.

Navega navegaràs, un jorn varen veure una illa, molt llunyana encara d'ells i molt plena d'arbredes, bella de verdor com una maragda, i gran. I quan s'acostaren a la costa i en terra hagueren desembarcat, veieren la terça part de l'alimanya marina, morta per aquell llampec de foc que fulminà per la boca, l'altra bèstia, menor que ella, venguda en auxili dels monjos temorosos de la part de l'occident, al conjur de l'oració de Sant Brandan. El qual els va dir: -¿Veis, fills, un bocí de la bèstia marina qui us volia devorar? Vosaltres sereu qui la devorareu a ella. A Déu plau que sia així, que per açò la mar a terra l'ha gitada. Sapiàu que tendreu que romandre llarg temps en aquesta illa. I ço serà per causa de temps contrariós que aviat se torbarà. I us dic que tregueu, més terra endins, la nostra nau i que cerqueu un lloc on atendarem, esperant la bonança que retorni.- Els monjos li digueren: -¿En qual manera, nosaltres podrem viure ni com podrem cuinar res, si no tenim aigua, i en aquesta illa no hi sabem cap font?- I l'abad els diu: -No us vullau queixar de res: ¿Creis que és cosa més difícil de fer a Déu donar-vos de beure que de menjar? Així com us ha donat menjar us donarà beure. Anau trescant per la illa, sempre cap a migjorn i trobareu una font clara de bona aigua, i herba al entorn i arrels mengívoles. Preniu-ne a bastament, tant com menester us sia, però no pus.- I se n'anaren els monjos

per allà on l'abad els havia dit, i trobaren-ho així com l'abad els havia dit. Aquella nit mateixa el temps se torbà d'aigua i de vent-pluig i de soroll i tro d'onades vastes. Tres mesos, i encara més, durà la maltempsada, i passats aquells tres mesos, el sant abad digué a sos monjos: -Demà farà un bell temps, i també demà passat i l'altre dia; i serà la mar tan calma que podrem navegar en segurança, ontocom ens plaurà.- Tal com ho havia dit, aixímateix fou veritat. D'on, passats tres mesos i quatre dies, el sant donà ordre de carregar el bastiment de coses de menjar i d'aigua de beure; i per ell, féu provisió d'herbes i d'arrels, per ço com, d'ençà que fou ordenat prevere, no volgué menjar ni carn ni peix ni aucell. Ben estibada la nau de vitualles, alçaren vela i aquesta vegada prengueren el camí del Septentrió.

XVIII

AQUÍ APAREGUEREN ALS MONJOS TRES POBLES, ÇO ÉS, TRES COMPANYES DE GENT, I UN DELS MONJOS HI ROMANGUÉ VIU.

I caminant i fent via per la mar, veieren una illa molt llunya encara d'ells. I l'abad els diu: -Veieu vosaltres aquella illa, lluny, que jo veig?- I ells respongueren: -Si fa.- I l'abad els demanà: -I què hi veieu?- Ells digueren: -Nosaltres hi veiem tres pobles, ço és, tres flotons o sien companyes de gent; i una companya és d'infants petits i la segona és d'homes joves i la terça és d'homes vells.- I l'abad els diu solemniament: -Jo us faç a saber que un dels nostres germans romandrà en aquesta illa amb un d'aquests tres esbarts.- Els monjos començaren a demanar-li: -Vulles dir-nos, mossenyer, qual és aquell qui deu romandre en aquesta illa.- Sant Brandan els mostrà quin seria aquell monjo qui havia de romandre, endarrerit, amb una d'aquelles companyes; i aquell monjo en fou tot pensívol i consirós. El qual era un d'aquells tres germans qui darrerament anaren en seguici de Sant Brandan i eren fuits del convent amb peus clandestins i sigilosos. Acostaren-se a l'illa, la qual era planera, al nivell gairebé de l'aigua de la mar, sense pedres, sense arbres, sense herba, sense fulla i sense bri que el vent pogués moure. Molt gran i molt gentil era aquesta illa tota coberta d'uns com a grans de raïm madur; d'aquests grans uns eren de groga color, com el topaci; i altres eren vermells, com la magrana; altres eren blancs com la neu. D'una companya de gent a l'altra hi havia un espai buit, com un tret de pedra que llança hom. I cascuna de les companyes cantava amb una dolçor mel·liflua, i quan cantava la una callava l'altra; i ningú se movia del seu lloc. Quan una companya havia cantat un vers, l'altra reprenia cantant aquell vers mateix. I aquest és el vers que cantaven: *Ibunt sancti de virtute in virtutem et videbunt Deum deorum in Sion* (Aniran els Sants de virtut en virtut i veuran el Déu dels déus a Sion).

La companya dels minyons era vestida amb vestidures blanques, d'una suau blancura de vori o de llet; la companya dels fadrins era vestida amb vestidures vermelles com la magrana; la companya dels ancians era vestida amb vestidures qui havien l'apagada flama dolça dels topacis. I totes aquestes vestidures eren fetes a manera d'aquells induments que porten els diaques per cantar l'Evangeli. Quan els monjos errants foren a port, era la quarta part del dia; i una de les companyes començà de salmejar; i els salms que salmejaven eren aquests: *Deus misereatur nostri; Deus in nomine tuo salvum me fac. Credidi propter quad locutus sum. Laudate pueri, Dominum* (El Senyor de nosaltres haja pietat; Déu, en el vostre nom salvau-me. He cregut i per això he parlat. Alabau, infants, al Senyor).

Cantant alternament així s'estaven, quan s'en vengué un gran núvol, una aubaïna càndida i tendra, com el somni de la terra matinal, com la boira blanca qui entela sos grands ulls verds oberts a la llum nova. El qual núvol embolcallà les companyes cantadores i les sotstragué a l'esguard dels monjos meravellats. Vera cosa és que sentien el càntic aleshores aunat en un feix únic de veus melodioses, les quals cantaven: *Te Deum laudamus*, que muntava al cel deliquiós, malalt d'amor, entre l'encens allanguit d'aquella boira vaga. Quan fou de jorn, la calitja se va espargir i se va fondre i la illa romangué vestida de frescor i d'auga. I aleshores els tres chors començaren conjuntament a cantar: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo* (Déu, Déu meu, per Vós, des que el dia trenca, són oberts mos ulls).

I fou semblant als monjos, que tenien un gran Anyell blanc el qual per ells era immolat. I el candor dels núvols matinals, del sol ixent s'enrogia. I per Ell foren beneïts i d'Ell combregaren. I com combregaven un per un, cantaven tots els altres: *Hoc sacrum corpus Domini et Salvatoris sanguinem sumite qui custodiat vos ad vitam aeternam* (Preneu aquest Cos i aquesta Sang del Senyor i Salvador vostre, el qual us guardi per a la vida eterna).

I quan tots hagueren combregat de l'Anyell; la companya dels joves homs aportaren als monjos un cove ple d'aquells grans que semblaven de raïm madur, i els digueren: -Portau d'aquests grans al bastiment, que us seran d'utilitat. Emporteu-vos-ne del fruit de la Illa dels forts homens, i deixeu-nos aquí el nostre germà, i els altres anau-vos-en en pau.- En aquella hora, Sant Brandan cridà aquell monjo a si i li deia: -Dóna'ns tu la pau a nosaltres, i després veste'n amb aquests joves homens qui et

reclamen. Sàpies que en hora bona ton pare t'engendrà, puix ets estat digne de romandre entre els estols de gent benaventurada, pel gran mèrit de tes obres bones.- I aquell monjo amb devoció humil donà pau i comiat a sos companyons. I quan així ho hagué fet, dient: -A Déu us encoman- l'abad va dir: ¿No recordes, fill, quantes gràcies ens ha fetes Déu en aquest viatge? Veste'n en la pau de Déu i prega Déu per nosaltres.- I així fou que el dit monjo partí en la joiosa companya dels fadrins. Com fou hora de nona, l'abad comanà a sos monjos que aparellessin de menjar i li portassin un dels grans de raïm del cove, que volia veure aquella bella cosa acolorida. I veient-lo tan gros i tan feixuc, molt se'n meravellà i digué: -Mai no viu ni oí que en el món fos tal natura de raïms. L'un gra és tan gran com l'altre, i tan pesant; només hi ha diferència en la color de la pell de cascun gra.- Sant Brandan en rompé i n'encetà un, i la pell era dura com el cuir, però contenia un suc, dolç com la mel, i de gran suavitat d'olor. I partí aquell gra en bocins i a cascun dels monjos n'hi tocà un bocí del pes d'una onça. I cascun el menjà i en tingué prou amb aquella onça, que no els va romandre talent de menjar res pus, en tot aquell dia. I així mateix hò feren per espai de dotze dies amb els dotze grans del raïm; i no menjaren neguna altra cosa ni begueren i n'eren sadolls i sentien sempre seguit en la boca una dolça savoria de mel. Consumits dotze dies, foren consumits tots els dotze grans. I feien via incansablement per la gran mar incerta.

XIX

AQUÍ VINGUÉ UNA AU, MÉS GRAN QUE NO EL PAÓ, PORTANT ALS MONJOS UN RAM D'ARBRE, FULLAT I FRUITAT.

I s'esdevengué que les vitualles els falliren. Sant Brandan comanà els monjos que suportassin aquella abstinència en pau, segons el consell evangelical, no massa sol·lícits ni curiosos de ço que menjarien l'endemà; i preceptuà un dejuni de tres dies. Passats aquells tres dies, a l'hora terça, sobrevengué un aucell, volant, el qual era gentil de veure més que el paó, i major encara. Semblava que vengués de la part de la illa, on ells eren estats, ço és, aquella illa de les tres companyes de gent tan gentilment abillades. Aquest aucell sí havia en el bec un ram d'un arbre meravellós per la formosor de la fulla, per la gerdor del ram i per la gentilesa del fruit, ço és un penjoll o manyoc de raïms molt grossos i cascun raïm tenia dotze grans, i l'un gran així com l'altre, i eren de clara color, a manera de pedres precioses. I arribat a la nau aquest aucell, deposà el ram en la falda de l'abad atònit; i aixecà novellament el vol. Devotament l'abad Brandan lloà mossenyer Jesucrist; i a sos monjos digué aquestes devotes paraules: - ¿Veis aquest manyoc? Alegrau-vos i confortau-vos en el Senyor Déu, el qual no abandona sos amics. Veu's aquí que ric dinar ens ha tramès després del llarg dejuni. Lloau-lo doncs i regraciau-lo, com vosaltres sabeu.- Dotze eren els raïms, que l'abad repartí als monjos, els quals tingueren per menjar dotze dies. I al terme d'aquells dotze dies, l'abad comanà a sos companyons que dejunassen i pregassen. I tal com els fou manat, ells així ho feren.

XX

AQUÍ ELS APAREGUÉ UNA ILLA PLENA D'ARBRES FRUITERS I ABUNDOSA DE TOTES BENANANCES.

Al cap de tres dies, no gaire lluny, veieren una illa, tota poblada d'arbres de tal frondositat que les branques s'agafaven i afrenellaven en gran i verda espessura, i tots eren carregats de raïms com aquells que havien menjat, d'odor i savoria inenarrables. Tots aquests arbres eren tombats cap a la terra, per la feixugor del gran esplet. Tot sol l'abad davallà a terra i digué a sos monjos que l'esperassin dins la nau. I vagà tot sol per la illa. Tants i tants n'hi havia d'aquests fruiters que aquella clausura era un paradís. Gaiament els ocells cantaven, i llur cant era un esgranall de perles pures; i de veure eren tan bells com no pot imaginar l'hom, ni dir-ho amb paraules. Embriagat per la suavíssima benança del lloc, oblidava's Sant Brandan de tornar a sos monjos, els quals amb ànsia l'esperaven i alerta els ulls i llarg el coll, esguardaven si ja venia. I de tant en tant, a llurs narius, oberts i àvids, arribava, portada per l'oratjol, la carícia de la flaire errant de la illa benaventurada. Aquesta mica d'aura que els afalagava els sentits, els feia oblidadissos del dejunar i del menjar i encara de l'absència de l'abad llur, el qual s'era endinsat per la floresta: trobava belles fonts d'on belles aigües decorrien en riells musicals, vorejats d'herbes verdes, al tacte suaus, les quals tenien arrels llargues i blanques, amables al gust i de menjar precioses. Havent l'abad trespada tota la illa, per la verdesca odorant, volgué tornar a sos monjos i collí un ram amb totes les fulles i el fruit de la bella selva fructífera, i el donà a sos monjos dient: -Fills, bell estar fa en aquesta illa; perquè, davallau de la nau i atendau-vos i confortau-vos en Déu i fruiu de tots els bens d'aquesta illa preciosa a on Déu ens conduí.- I en ella romangueren quaranta dies i quaranta nits, passats els quals tornaren-se embarcar i s'emportaren dels fruits d'aquella illa tants com en pogué dur la nau. I, aquest viatge que ara comença, fou per ells de gran tribulació.

XXI

AQUÍ ELS APAREGUÉ AQUELL MONSTRE ALAT, GRIF PER NOM, I UNA ALTRA BÈSTIA, I N'HAGUEREN PAOR.

I mentre feien camí, veieren un gran aucell, molt lleig de veure, el qual ha nom grif. Semblant era que vengués de lluny, contra la nau, i rabiós, que pareixia que els volgués devorar. Havia nom grif per ço com era meitat aucell i meitat bèstia. Tenia la boca oberta i els ulls oberts, i bufava. D'on, els monjos a l'abad amb gran temor digueren: -Pare, com ho farem, que semblant nos és que ve una mala bèstia alada per devorar-nos?- L'abad els diu: No hajau temor de res. Déu ens serà ajudable, i ens en podrem defensar si a Ell plau.- El bec del grif era tort i les ungles eren tortes i ses ales com els coltells eren tallants. Mentre s'estaven els monjos en aquest parlament, s'ajuntà al monstre un altre aucell, qui portava un ram en la boca, i com fou a l'endret de la nau, deixà caure el ram del bec, i anà a tombar dins la falda de Sant Brandan. I xisclava i s'arremia de lluita amb el grif. I tan dura fou la baralla, que el vencé i el matà, i anà caure no gaire lluny de la barca. I l'aucell vencedor endreçà el vol vers aquell verd paradís d'on era vingut. Un dia varen destriar la illa de l'abad Albeu on els calia celebrar Nadal i Epifania. Així ho feren. I tornaren tot seguit a navegar, car repòs no tenien mai, sinó en les dites festes, i quan, per atzar, tocaven a alguna de les illes delitoses.

XXII

AQUÍ TROBAREN UNA MAR CLARÍSSIMA, EN EL FONS DE LA QUAL HI HAVIA TOTA ESPÈCIE DE VOLÀTICS DEL CEL I BÈSTIES DE LA TERRA.

Una vegada, Sant Brandan havia de cantar missa en la nau, en el jorn festival de mossenyer Sant Pere, l'apòstol de les mans clavígeres; i ensem amb sos monjos, veié una mar tan transparent i clara que els era semblant que no hi havia gens d'aigua, com fos que clarament destriaven tot ço que hi havia en el fons: gran diversitat de bèsties qui anaven per ci per llà, de les quals unes eren grans i les altres eren petites i els semblava que haurien pogut abastar-les amb la mà. Encara els era semblant que veien una noble ciutat, amb palaus cristal·lins i torrelles arborades. Les bèsties semblava que eren ovelles i cabres, porcs, cans, llops, bous, ases, lleons, brúfols, onsos, muls, dragons, liofants, gaceles, cérvols. Veient els monjos que l'abad volia cantar missa, pregaren-li molt devotament que es volgués abstenir de cantar-ne, no fos que les bèsties malignes qui eren al fons del mar no ho sentissen i els fessen damnatge i tribulació. La faç de l'abad empedreïda, que mai no havia rigut, aquesta vegada s'amorosí del llampec vermell d'un somriure, tan fonedís, tan fugitiu, que aviat sa cara tornà a la pristina immutabilitat, i aquestes paraules els digué amb una gravetat lenta: -Molta meravella em do com sou tan necis i homes de tan poca fe. Apar que teniu més temor d'aquestes bèsties qui pasturen pels solatges de la mar profundíssima, que d'Aquell qui és Senyor del cel i de la terra i d'aquests avencs abismals i d'aquestes bèsties i d'aquests peixos. Si us esquivàreu d'aquella bèstia pèssima marina, que semblava que us volgués engolir, i del grif, i del peix Jasó en l'esquena del qual féreu flamada i ell s'estava quiet, i de la mala mar i de la maltempsada de quaranta dies; i encara d'altres perills molt grans: bellament sereu escàpols d'aquest ramat de bèsties submarines que són, lluny de vosaltres, més de cinc milles.- Ço l'abad els va dir. I començà a cantar tan fortament com pogué, i lloava a Déu santament. L'alta veu robusta, s'escampava pel mar solemniat, i feria els abims i arribava a les estrelles. I tan tost com començà a cantar, els monstres jussans alsaren el cap i anaren acudint a l'ofici, uns sota l'aigua, altres a flor d'aigua. Tan espessos eren com els mosquits que es posen sobre el vi. Cap d'ells no tocà la nau. Tants eren que on se vulla els monjos mirassen, no veien més que l'estesa de bèsties i l'estesa del cel: sota l'aplec monstruós l'aigua desapareixia. Com la missa fou cantada, totes feren gest d'anar-se'n. I la desfilada dels monstres marins davant Sant Brandan i sos monjos astorats durà vuit dies.

XXIII

AQUÍ TROBAREN UN BOSC D'ARBRES QUI IXEN DE LA TERRA I TORNEN DINS LA TERRA, SEGONS EL SOL MUNTI O DAVALLI.

Tan tost com hagueren passada la mar transparent, al cap dels vuit dies, l'abad cantà una missa. I encara navegaren tres jorns més; i al cap d'aquells tres jorns, trobaren una illa on era un bosc de plantes molt amargants, gentil de veure, i molt fullat, i molt florit i molt fruitat de diverses fruites, de les quals unes eren grenyals encara i àcides, i les altres eren madures i mengívoles. I aquest bosc tenia aital virtut, ço és, que al mati, tan aviat com el sol eixia, sortien els arbres de la terra i a poc a poc anaven creixent, amunt, amunt, fins a hora de nona. En aquell punt, els dits arbres, mantenien, esbandida a la llum i a l'amorosa voluptat del sol, llur cabellera; flonja, estarrufats i drets, sota el sol

vertical ni pujant ni davallant, ni enclinant-se ni decantant-se a cap banda, consemblants tots ells en fulla i en flor i encara en fruit. I tan tost com el sol començava a tombar-se cap a Ponent, començaven també els arbres a enclinar-se cap a la terra, a poc a poc, seguint el curs del sol, el qual quan era desaparegut en la immensa gola vermella de l'occident, així mateix els arbres, ullpresos de la rossor del sol, ja eren desapareguts sota terra. I és de saber que mentre el sol va sota terra, els arbres hi van també; i la terra no en roman clivellada del soterrament d'aquells arbres, sinó closa com si res n'hagués eixit. Oi més, tota aquella illa és poblada d'herbes belles de veure, i ben olents. I en un altre indret de la dita illa hi ha arbres molt gentils i de color varia. I en el cim de cascun arbre rumbeja un manyoc de fruites, rodones i llises, d'una color meravellosa d'ésser vista. I eren set aquells arbres en redol, i eren parlants. I llur parlar sonava suau i cantant com un cloquer amb set clotxes. I allà prop hi havia set muntanyes i cascuna era de metall diferent; i hi havia set fontanes i de cascuna d'elles eixia un rierol, i l'un rierol era d'aigua, i l'altre era de vi, i el terç era de sang, i el quart d'oli, i el cinqué de llet i l'altre de mel, i l'altre finalment era de baume.

XXIV

AQUÍ ELS APAREGUÉ UNA ILLA, SUTZA DE CARBONISSA I FUM, LA QUAL ILLA ÉS DE L'INFERN.

Una volta esdevingué que, bufant l'oratge de la banda de l'Aquiló, veieren una illa, de prop, la qual tota era plena de una ruïna de còdols i de roquissar, lletja de veure. No hi verdejava cap bri ni el vent estival no hi movia l'alegre cabellera de cap arbre. Era tota negrejjant i eixordadora de oficines de ferreria i tota encombrada de rodam i de martells i d'encluses i de falç i de seients de ferro i de trepans i de destrals. I dins de cascuna ferreria hi havia un hom mascarar i brut, com si en fos el mestre ferrer. I tots aquests ferrers batién l'enclusa amb cops eixordadors. Bategaven fort les fornals ardents d'un negre foc espaventable. Veient l'abad aquestes coses, que eren tristes de veure i temedores, així a sos monjos parlà: -Dolent d'estar, mos cars fills, és aquest lloc; perquè no voldria acostar-m'hi, tota vegada que Déu me'n fes mercè.- Havent dit això s'alçà un cap d'oratge violentíssim qui empengué la nau, incontrastablement, sobre la ribera desamable, d'aquesta illa, la qual era una gran muntanya, erecta i negra, sobre el mar. I oïren el buf de moltes manxes panteixants; i aquell bleixar conjunt sonava horrorós com un tro del cel. I oïren el batre espès de milia martells sobre les encluses sonores. El sant abad se signà i s'armà amb el senyal de la creu i va fer aquest prec humil: -O Senyor Jesucrist, feis-me escàpol d'aquesta illa, si en plaer us ve!- Havia dit això, quan arribà un home d'aquella illa, corrent cap a ells; era vell i tenia la barba molt llarga, i era tot ell negre, com la sutja, i era pelós i hirsut com l'erissó, i gitava fum pel nas i era tot pudent de sofre i de petroli. I tot d'una que descobrí aquells servents de Déu torna-se'n arrera cap a la negra oficina. L'abad senyà's encara devotament, se comanà a Déu i va dir a sos monjos: -Alçau, mos fills, més alta la vela i remau més fort i anem-nos-en d'aquesta illa, que mal estar hi fa.- I com va haver dit això, encara es presentà a la ribera un altre mal vell, barbat, el qual duia en les mans unes grans estenalles i una massa de ferro ablamat, la qual tota espurnejava, així com espurneja el ferro bullent, tret de la fornal i sebollit en l'aigua. I com fou arribat a la vorera, llançà la massa i les estenalles contra els monjos; però a Déu plagué que no els va fer mal, i el cop anà a caure devés una milla, més enllà, en l'aigua, sense naframent. I quan tocà l'aigua, començà l'aigua a bullir, com una olla al foc. I tantost comparegueren a la riba homens negres i més homens negres, brandant cascun semblants estenalles i sengles masses roents, que llençaren contra els monjos. I s'expandí una gran fumera, pudenta i feixuga, qui endolà i torbà l'aire. I la mar feia remor de bull singlotant, com una gran caldera. I l'aigua de la riba tota era abrاندada i cremant, de manera que semblava que tota la illa feia flama i fum. Tres dies, aquest incendi tenebrós durà. I mentre els monjos anaven vorejjant la illa eixordant i fumada, oïen udols i vasta cridadissa de molta gent, i infestava'ls el nas una intolerable pudor. L'abad confortava els monjos fugitius i els deia: -Hajau fiança, mos fills, i no temor, car les armes de Déu, són més poderoses que les armes del món. A saber heu, que som en les parts de l'infèrn i aquesta illa és una de les seues illes.- Encara l'abad parlava, quan sentiren una veu qui sonava molt planyívolament i deia: -¡O Sant pare, servent de Déu i son amic, prega per mi, miserable! Sàpies que jo som aquí per força i no de grat; i volenter amb vosaltres vindria, però no puc, ai las i dolorós! En mala hora fui nat en el món mesquí, el qual és ple d'enganys i tribulació. Estret so de tota part, i no sé qui és qui m'estreny; ni quina cosa! Turmentada serà ma vida d'ací en avant perdurablement.- Els monjos romangueren, d'aquests clans, enfellonits i consirosos i invocaren la divinal misericòrdia, que no els fassa anar mai al lloc de l'eterna dolor. Miraven vers la illa i descobriren l'home planyívol qui feia el dol i plant, el qual era menat al turment; i oïren unes veus qui deien: -Al foc, al foc!- I altres deien: -A l'aigua, a l'aigua!- I altres deien: -Pica, pica!- I altres deien: -Martell, martell!- I altres deien: -Corda, corda!- I altres deien: -Muir, muir! Muiren tots els nostres enemics, ço és, els servents de Déu.- I en aquell punt, tota l'aigua de la mar se començà a torbar i moure; i després s'ablama i feia gran flamada i grans brases de foc. I l'olor de socarrim era gran, infecte mesclament de sofre encès i d'oli de pedra. I per aquest fum i per aquesta pudor no sabien els monjos on eren ni sabien on anar. I encara sentien veus que deien: -Rosteix, rosteix; bat, bat; talla,

talla; sega, sega; estreny, estreny!-

L'endemà, tot fent camí, aparegué als monjos una gran muntanya vers ponent, dreta en mig del mar, la qual, en la banda que mirava al Septentrió, se cobrí tota de núvols. I en aquesta illa, veien-s'hi diverses alimanyes, ço és, onsos, porcs, cérvols, cavalls, ases; i de la cuculla de la muntanya eixia gran fum. Volent així mateix esquivar aquest lloc, un cap d'oratge sobtosament, els empengué prop de terra. La ribera era escarpada i molt alta; i, del cim de la muntanya, decorria a la mar un riu de sang viva. Un dels monjos volgué eixir de la nau i saltà sobre una seca. I tan tost hi fou, se sentí pres, i començà, altes veus, a cridar i a dir: -¡Ai pare sant, en mala hora m'allunyí de la teua companya! Pres som i no sé per qui; i embargat de tornar a vosaltres!- L'abad sí, esguardava aquest monjo, i veia bé qui era que l'havia pres, i veia'l menat per un home negre, amb els dimonis, al lloc del turment. I veié encara com fou engolít per la boca d'un dragó qui havia vuit caps. I aquesta vegada l'abad digué: -¡Ah, malanat mon fill! I per què vares nèixer? ¡Par-me que a tal lloc ets vengut per culpa de tes males obres!- Un vent fort allunyà la nau de la visió dolorosa, la qual navegà vers migjorn. La ruta per estones s'anava asserenant. I al terme dels set dies, pogueren refrescar els ulls, sollats de les infernals negrures, en la blava regor puríssima del cel i de la mar.

XXV

AQUÍ ELS APAREGUÉ JUDAS, EN EL MAR, DALT D'UNA SECA.

Set dies anaren navegant per aquella vasta serenor de la llum i de l'aigua -llum diamantina, aigua de crestell,- quan petita i llunyana, sobre la planície equòrea, que començava a tremolar amb folleig d'onades, veieren una figura així com d'home assegut, dalt d'un penyal. I més enfora d'ell, havia-hi una vela, ampla com una xarxa la qual era penjada entre dues forques, aletejant i drapejant, a l'aura i al respir del mar desert. I semblant era que aquest home fos per les ondes bressolat, com una nau desemparada. Altres monjos deien que no era home allò, sinó que era un gran aucell. I d'altres pensaven que era una barca menuda. I l'abad, oint tantes coses i tal desavinença, els respongué i els va dir: -Deixeu-vos de raons, mos fills, i endreçeu allà la barca a aquell lloc que veim i sabrem què cosa és aquella.- I quan hi foren prop, veieren que allò era un home tot nuu i hòrridament pelós, i deformat dels altres homes, el qual estava assentat sobre una gran pedra. Les onades de la mar l'anaven tapant i destapant, i l'aigua-sal, per l'horror dels flancs peluts, regalimava. El drap, banderejant al pàlpit de l'oratge, vigorosament atupava els monjos, pels ulls i pel front. Molt se meravellaven tots d'allò que veien; i Sant Brandan començà a parlar i va dir: -En nom de Déu totpoderós i en nom de Jesucrist son Fill, i en nom de l'arcàngel Sant Rafel qui encadenà el dimoni en el desert, jo't conjur perquè em digues qui ets tu, i per quina causa aquí estàs. Semblant m'és que fas aquí molt aspra penitència i que gran mèrit ne deus haver. Dígues-me si ets viu o si ets mort i fins a quan aquí te cal estar.- Aquell monstre humà, enrocat i inundat pel ritme altern de les onades respongué en eixa manera: -Jo som mort i no viu. Jo som Judas de Karioth qui mon pare vaig occiure a cops de pedra, i tinguí ma mare per muller, més no ho sabia, i vaig jaure amb ella llarg temps i n'haguí d'ella molts fills. I fui gran mercader i falsejava totes les mercaderies, i atresorava diners i donava diners a usura, i draps i blat. I fui gran lladre i encara fui apòstol de Jesucrist, el qual me féu reboster de sa companyia i guardador de totes coses que li donava hom. I per ço que pogués mantenir mos fills que a una altra part tenia, Jesucrist m'atorgà potestat de pendre el deume de tota cosa, i que a mos fills lo trametés; i jo ho feia així. I per ço com Maria Magdalena féu tan pròdiga despesa de l'ungüent, amb el qual unguí el cos del Crist, embaumant-li el cap i els peus, un cap-al-vespre, en casa de Simó el llabrós on portà el dit unguent que li havia costat tres cents diners d'argent, que havia contats un per un sobre el taulell del perfumer, jo en fui molt despagat i dolent pel deume que me'n pertanyia i no podia haver. I no em sabia resignar a la pèrdua d'aquest deume; i fiu resolució de cobrar-lo i fiu pensament de traïr mon Senyor Jesucrist i lliurar-lo per trenta diners, i així cobraria el deume dels tres cents diners, el qual havia perdut en la despesa del dit unguent. Mai no haguera cregut que aquest afer finàs de tan mala manera, ni que gens de mal n'hi hagués pogut esdevenir. Jo em feia aquest pensament: «Bé sabrà Ell, per la sua gran saviesa i virtut, esquivar-se gentilment de llurs mans». Aquest pensament m'enganà. D'on, quan jo viu de cert que Jesús era condemnat de tot en tot per Pilat i que tenia de pendre passió i mort, fellonia n'haguí i tristor greu de ço que li era esdevingut per ma causa. I llancí aquells trenta diners qui ja'm cremaven les mans, i, altes veus, vaig proclamar ma culpa. Veient que aquesta confessió no em donava conhort, així com home irat qui fuig a mal senyor, desesperat de perdonança, comprí una corda i a un arbre em pengí, així com hom amb els lladres acostuma. Aquesta, mica-mica de consol que veieu que tenc, no el tenc per mon mèrit, sinó per especial mercè que Déu m'ha feta; ni aquest roc és per mi lloc de penitència i càstic, sinó lloc de perdó i d'alguna apariència de refrigeri, la qual cosa Déu obra envés de mi cascun diumenge, segons la multitud de les seues misericòrdies. Avui és diumenge, i per això, m'haveu trobat aquí. I m'apar que quan estic dalt d'eixa seca, som en el paradís. Aquesta pedra rònega em dona més consolacions que no m'en donarien tots els delits mundanals junts, com ara, delicat menjar, jugar,

ballar, cantar i bon beure i amb belles dones folgar i trobar tresors davall terra i ésser sublimat en honor i senyoria. I tot ço és per la grandíssima paüra que tinc de les cruels penes i dels turments que sofrec i que esper sofrir, ai las! aquesta nit mateixa, i tota la setmana qui ve, fins a l'altre diumenge i totes les festes de Nostre Senyor Jesucrist i de la seua Mare dolça. Per amor d'Ella, Ell fa moltes gràcies a tot hom, ço és, als vius i als morts. D'on sapiau que jo m'estic dalt d'aqueixa seca cascuna dominica i cascun Nadal fins al jorn festiu de l'Epifania; i al jorn sant de la Pasqua fins al compliment de la Cincogesma i en les quatre festes de Santa Maria, la qual és font flum i mar de pietat; ço és, el jorn de la sua Nativitat, i de la sua Anunciació, i de la sua Purificació i de la sua Assumpció; i encara, el dia de Tots Sants. I jatsia que sigui en aquesta figura que em veieu, sabreu que jo crem tot i som així com a plom roent en la fornall. I quan no som aquí, damunt aquesta seca, de jorn i de nit estic en el negre cor d'aquella muntanya negra, que veieu que endola de fum la festa de la llum. I encara sabreu que en aquella muntanya hi està Leviathan amb tots els seus cavallers i tots pateixen penes diverses. Jo hi era en aquell lloc quan fou engolit el monjo, vostre germà, qui amb vosaltres navegar solia. I quan va caure en l'infern, l'infern va fer demostració d'alegria gran; perquè el foc s'arborà més i eixí més fum i s'escampà la bavarada més pudenta. I així es fa cada vegada que hi entren les ànimes dels pecadors i el gran dragó bocabadant les devora. Ja sabeu, doncs, qui som i perquè aquí m'estic i m'hi tenc d'estar fins al jorn del judici, i en quina manera som infernat i cruciat amb Pilat i amb el rei Herodes, i amb Anàs i amb Caifàs els quals amb mi pateixen i em fan pagar el traïment que fiu del cos de Nostre Senyor Jesucrist. Per tal com sé que vosaltres sou amics de Déu, de part de Déu, us conjur, el qual és honorat Senyor omnipotent i redemptor del món, que us digneu pregar a Ell per mi, per ço que em vulgui deixar estar aquí fins demà; que els dimonis no em puguin menar a la llur heretat, que amb tan vil preu perdurablement he comprada.- Sant Brandan així li respongué: De ço que tu em preguntes sia ço que Déu vol. Anit tu no sentiràs ninguna altra pena, fins a demà, al levant del sol.- I encara més li demanà Sant Brandan: -Vulles-me dir ¿per què estàs damunt aquesta pedra? I ¿de què et val aquest drap qui et venta? Ni ¿per què ací estan aquestes dues forques de ferro?- Judas per semblant manera respongué: -Aquesta pedra és el guardó d'una bona obra que fiu. Aquesta pedra és aquella que jo vaig posar en un clot, ple de fang, que hi havia en mig d'un camí, per ço que sense perill hi poguessin posar els peus aquells qui passaven pel camí; això fiu ans que fos apòstol de Déu. Aquest drap que és aquí i em venta de lluny, és perquè jo en doní un de consemblant, a un pobre mesell, quan jo era camarlenc del Senyor, i per ço com el drap no era meu, més sí era del Senyor i dels apòstols, m'està una mica lluny; i el vent que fa no em refrigera, ans el seu bandereig m'assota sovint. Les forques de ferro que veieu són aquelles que vaig donar als preveres del temple de Salomó per... - Així parlava Judas quan la llum minvant del jorn qui sobre la mar s'aclucava, sobtosament s'entenebrí amb una espessa voladúria d'ales. Del lleig esbart nocturn, la pedra i el precit qui estava dalt la pedra, en foren de tot en tot coberts. La multitud alada, tota quanta, s'arremolinava entorn de Judas, i deia fort i amb veu de plant: - Allunya't de pressa de nosaltres, o servent de Déu, i del lloc on estàs; car, nosaltres per causa de la teua proximitat, no ens podem acostar a aquest companyó nostre, el qual és damunt aquesta seca, ni ens en podem anar, si tu no t'en vas prest. I no som gosats de comparèixer davant la faç del nostre Senyor Llucifer si no li presentem son gran amic Judas, el qual traí el Senyor dels Senyors. Ver és que tu ens has frustrada l'ocasió de fer presa en ell i de donar-li els cops de dent i mossegades que havem en costum de donar-li. No li sies aquesta nit ajut ni valença, jatsia que ell t'ho haja pregat.- L'abad féu de resposta: -Jo no el defens, però el Senyor havia consentit que ell aquesta nit tingués gràcia, i fos de vosaltres defensat de qualsevulla pena i mal que li vulguésseu fer. - I talment contestaren-li els dimonis: -¿Com pots tenir voluntat d'aidar-lo, enc que te n'haja conjurat en nom del Senyor, sabent que ell traí al Senyor?- L'abad digué amb imperiosa comanda: -En nom del Senyor Jesucrist jo us conjur que no li fassiu cap mal aquest vespre.- Sant Brandan tota aquella nit perseverà en oració; i els dimonis no gosaren tocar-lo. Passada la nit, a sol ixent, el sant abad comanà a sos monjos que arborassin i metessin vela alçada. I tan tost com recomençaren el camí, d'una gran multitud de dimonis, semblants a minyons, petits i tenebrosos, la faç de l'abim fou coberta. I tots cridaven i deien amb veu molt dura: - Veste'n en mala ventura, enemic nostre, servent de Déu. Maleït sia ton viatge; i la teua arribada i el teu departiment, i maleïts sien tots els teus camins per terra i per mar. Tots aquests blasmes et deim per ço com el nostre príncep, aquesta nit passada, fortament s'és enujat i ens ha fet turmentar molt asprament per ço com no li hem portat aquest maleït catiu, que la teua preguera defensava. I el sant abad així els respongué: -A mi no em podeu noure. Aquell qui us maleesca, sia beneït.- Respongueren-li els dimonis: - Sàpies que serà doblat el patir d'aquest Judas malaurat, durant set dies, per ço com tu li has valgut aquesta nit passada.- I l'abad talment respongué: -No teniu tal potestat ni vosaltres ni el vostre príncep; ans serà ço que Déu voldrà. Per la supèrbia vostra i per les vostres menaces us man, en nom del Senyor Jesucrist, a vosaltres i al vostre príncep, que no el fassiu patir més del que acostumau.- Així, manant el sant pare, i els dimonis repugnant, la barca s'allunyava, fins que es feren fonedisses, en la remota blavor, la pedra i Judas qui era dalt la pedra, al qual amb insolent gatzara i soroll a l'infern se'n menaven. I Sant Brandan seguia navegant cap al migdia, lloant Déu devotament.

Al terç dia que navegaven, aparegué'ls una illa petita dins el migjorn. Tan tost com els monjos la veieren, començaren a remar fortament per arribar-hi. I quan ja hi eren prop, Sant Brandan, compadit del greu afany, els va dir: -Fills, no us vulgueu així fatigar ni els vostres membres cansar, que prou lassitud sofríreu des de que ens eixírem del monestir. A saber haveu que set anys seran passats, aquesta Pasqua qui ve, que començarem el pelegrinatge vers la terra de veritat i de promissió, ço és, la illa dels Sants. Aviat veurem complit el nostre desig, perseguit amb tanta longanimitat i per tal enderivell i tan greus errors de navegació, per les senderes inescrutables de la mar; i després, sans i saus retornarem al monestir. Encara abans, s'és mester que trobem i vegem Sant Pau ermità, servent de Déu i home espiritual, el qual setanta anys fa que mora en aquesta illa, per fer penitència, i no ha menjat res cuit al foc de quaranta anys ençà, ni ha portat vestidura sobre son cos. A saber haveu, que els trenta primers anys fou meravellosament nodrit per un peix de la mar, que el Senyor cada tres jorns li trametia.

Inaccessible i esquerpa de ribaltes era aquesta illa, i en treball i afany s'estaven els monjos, cercant port per pendre terra. Aquesta illa era una muntanya alta, amugronada i rodona, el cim de la qual era nuu, sense herba i sense arbres. Tant i tant voltà la nau, que a la fi trobà una cala molt estreta; tan estreta que la nau a penes hi pogué enfonsar el bec. Anar per la dita muntanya era perillós; i Sant Brandan digué a sos monjos: -Esperau-me aquí i no us en aneu fins que jo sia tornat, que a vosaltres no és lícit venir-hi ni torbar la soledat inviolable d'un penitent, sense la seua llicència. És aquest Sant Pau que us he dit. D'ençà que ell s'està aquí mai no ha rebuda la visitació d'home nat; jo seré el primer; i, si tant és que sia possible, vosaltres amb mi també el veureu.- I començà a muntar, rost amunt del puig, i els monjos dins la nau l'esperaren. Quan el sant abad fou arribat al cim, començà a mirar per tot arreu, i veié dues esplugues, ço és, dues habitacions davall terra; i l'una espluga era orientada vers el llevant i l'altra vers el ponent. Davant l'espluga orientada a llevant n'hi havia una bella font; d'una clivella de penyal rajava el fil d'argent de l'aigua viva, gemegós i fràgil, el qual després d'alegrar un rierol brevíssim, s'escolava en la gola negra d'un avenc. Quan Sant Brandan fou prop de l'espluga de la banda de llevant, eixí a la boca de la caverna un ancià, qui li sortí a camí i li digué aquest vers de salutació: - *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum*- Entengué Sant Brandan el misteri d'aquella salutació, i tornà arrera a la nau a cercar sos monjos per ço que ells poguessen veure aquelles estranyes coses i meravelloses, i de la penitència del servent de Déu en fossen exemplificats. I com tots foren al cim, davant la bauma on vivia el solitari, aquest eixí i un per un els donà pau a tots i a tots pel propi nom anomenà, i digué: -Siau els benvinguts!- En oir els monjos aquestes paraules, i en veure aquell ancià tan aspre de cabells i barba i de pels blancs i de pels llargs, fortament se'n meravellaren. Altre vestit no portava sinó la garrigosa horror d'aquesta cabellera i aquesta barba que, en ròssec de malesa secular, arribaven fins a terra, darrera de la qual només apareixia l'esguard viu, la punta diamantina dels ulls. La boca i el nas eren desapareguts en la selva salvatge. Ses mans eren ganxudes així com a peus de gall, per la horrorosa llargària de ses ungles. I a manera de les bèsties no portava sobre la pell sinó aquella vegetació de pel, hirsuta i blanca, com un roure nevat. De contemplar aquest magnífic solitari, Sant Brandan s'entristí i a si mateix amb muda veu parlava: -Ah, las, mesquí! I jo qui duc sobre ma delicada pell, hàbit tou de monjo, qui m'afalaga el cos i me l'escalfa! ¡I encara sota mi i sota mon manament hi ha monjos qui porten el mateix hàbit i professen la mateixa orde! I em creia, amb això, fer penitència i plaure a Déu. I ara he trobat aquí un veritable servent de Déu, el qual és home com els altres, mes és en divers estament dels altres, pel lloc on viu i per l'hàbit que porta. I jatsia que molt vell, per llargs anys ha viscut en el clivell d'una pedra, com l'erició, i no beu vi ni menja pa ni toca cap vianda al foc cuinada i encara és bell i fresc i està sa i net de cos i d'ànima, florit d'anys antics, com un ametller de gebre. I mentre aquestes coses d'humilitat pensava, el solitari li digué: - O Sant Abad i reverenciable, bé deus ésser alegre i consolat en Déu, veient i coneixent i remembrant tantes meravelles com Déu t'haurà mostrat en el tan llarg pelegrinatge i és ben segur que Déu t'haurà fet veure coses de prodigi singular que a ningú més del món haurà mostrades. De veure'm a mi, conceberes pensament que no eres digne de portar hàbit monegal. Aquest sentiment teu és de bondat i d'humilitat excessiva. Sàpies que tu ets monjo i encara més que monjo, puix la majoria dels monjos no treballen, però tu en treballs variats t'exercites, i endures aspres fatigues tot dia, amb les mans remant, amb el cor i amb la llengua orant, i amb el pensament sol·lícit abrigant els monjos qui amb tu navegaven per ço que arribin a port de salvació. ¿No saps que tu ets anat set anys complits per la mar, ara d'ací ara d'allà, sostenint paüres greus i tribulacions? D'on la teua vida és bona i útil i santa i justa. I jo, ai las catiu! aquí m'estic dalt d'aquest roc, com un aucell, com ha costum de fer el corb. I per tal com vaig nuu i no res em cobreix la carn sinó mos cabells i ma barba i les cerres de l'esquena, a manera d'un ors, és cosa de paüra veure'm.

Aquí Sant Brandan, amb humilitat graciosa, demana-li com havia nom i de quin ordre monàstica ell era estat ans de fer aquesta penitència. El solitari respongué talment: -Mon nom és Pau; i jo de ma minyonia ençà fui nodrit en el monestir de l'abad Patrici, el qual fo sant hom. En aquell monestir vaig estar-hi cinquanta anys i era mon ofici guardar el cementiri i el claustre dels monjos; com ells morien,

jo els aidava a soterrar. Un dia s'esdevingué, com jo estava en aquell lloc i deia mes oracions, que em va venir a trobar el meu degà i em va dir que un dels monjos germans era mort, i que era mester que fes una sepultura per enterrar-lo i me mostrà el lloc on l'endemà havia de cavar-la. I com la nit fou vinguda, aparegué'm un hom ancià que jo no coneixia i me va dir: -Germà amic, jatsia que el degà t'haja manat cavar una fossa per sebollir un mort, tu no la cavis per ço com aquell lloc que t'assignà és d'altri, encara que tu ho ignoris.- Jo el mirava i no coneixia qui fos ell, i li vaig dir: -Mon pare, qui sou vós?- Ell me respongué: -¿I què és això que no em coneixes? No som jo Patrici, el teu abad?- Jo vaig respondre: -A mon abad bé el conec; i si fósseu vós, bé prou que us coneixeria! ¿Com sou Patrici, si no ho semblau?- I ell encara digué: -Sàpies que jo som Patrici; i tu no em coneixes per ço com som mort i no viu. Ahir vaig passar d'aquesta vida i ja no som d'aquest món. Bell estar hi fa en l'altra vida, perquè jo en som ben content. Bé ho saben tots els altres monjos. Albeu té d'ésser l'abad, i serà bon hom i de santa vida i amic de Déu.- I encara més em va dir: -Aquell lloc senyalat pel teu degà per cavar-hi ma fossa, sí és el meu i de mon cos; però altres l'han de cavar i no tu. I dic-te ço, que als altres no ho digues. A saber has, que no plau a Déu que tu estigues més temps en aquest monestir ni en aquest ofici, i demà al matí faràs ço que ara et diré: Com matines seran resades, en nom de Déu ves-te'n a la vorera de la mar, i allà trobaràs una barca menuda amb tots sos aparellaments, i hi entraràs dintre en nom de Déu, i deixa-la anar on Déu vulgui. Ella, en pocs dies, te conduirà, per la virtut del Sant Esperit, a aquell lloc on tu deus fer aspra i dura penitència. Allà moriràs, quan Déu voldrà. Aquell lloc és molt solitari i estrany de veure, i té prop el paradís terrenal; i moltes coses del paradís terrenal veuràs que et seran de gran consol. Està segur de que hauràs final salvació. I tens apariat un lloc molt delitós i bell on seràs introduït en l'altra vida.- I quan m'hagué dit això, jo no el viu pus ni me'n recordo de com se departí ni a quina banda anava. Perquè jo romanguí tot consirós i pensiu, tota aquella nit; i l'endemà, en complir el manament de l'abad Patrici, no fui peresós ni lleguiós. Me n'aní a la vorera de la mar i hi trobí una barca molt menuda amb sos rem i amb ses veles teses. D'aquesta manera, en nom del Pare i del Fill i del Sant Esperit, així com m'havia comanat mossenyer l'abad Patrici, entrí en la nau, i cert de les paraules que m'havia dit, em vaig confiar a la mar incerta. La nau partí del port. Vaig pendre un rem en cada mà i comencí a vogar vers aquella part on la proa apuntava, ço és, vers les partides de llevant. I la nau, abandonada a noure i empelagada, em portà primerament per unes aigües verdes, després per unes aigües rojes i finalment per unes aigües traluzents de diamant. Tres dies fui com encegat per l'esplendor de les vastes aigües lluminoses. I trobí un puig rodó i alt, que arborava dins el cel serè l'arduïtat de sos flancs coberts de boscatge; ço és, aquest puig on som. Volenterosament la nau se n'entrà per una cala estreta, on prenguí terra. I a Déu m'encomaní, i doní un cop de peu a la barca, la qual partí, ben aviat, vers aquella part d'on era venguda. Jo em vaig posar a trescar l'illa, la qual en set jorns l'haguí trescada tota; i al jorn setèn muntí en aquesta cima, on hi ha el planell i l'alt bell-veure i les dues esplugues i la bella font. Jo vaig escollir, per habitació, aquesta balma oberta a llevant, i en pendre'n possessori en nom d'Aquell qui dóna un cau a les volpelles, vaig dir aquells mots del Salmista: «Aquest és mon repòs perdurablement; en aquesta cova habitaré perquè l'he escollida.» El primer dia que hi era entrat vaig estar-m'hi fins a l'hora nona; i com fos que tingués fam vaig sortir a fora i comencí d'esguardar a mon entorn. Llunyana i petita vaig veure que s'anava acostant una nau, la qual corria cap a la ribera, i allà s'aturà. Ningún mariner no la comandava; ans em donà de parer que hi havia dintre una bèstia; perquè jo, a grans gambades, davallant del cim, vaig córrer a la riba i coneguí que la bèstia era un peix el qual tenia quatre peus i estava dret sobre els dos peus de darrera; en la boca portava un foguer i amb els peus de davant un manat d'encenalls i d'herba, per esca del foc. Jo, veient això comencí a pensar aquella cosa què significaria. I mentre aquest pensament me tenia en treball i en perplexitat, el peix saltà a terra, àgil i viu, i començà a caminar per la vorera, pendís amunt, cap a l'espluga; i quan fou al davant de la porta de l'espluga, llançà totes les coses a terra, i començà a cuetejar, així com peix fora de l'aigua i a moure convulsivament el cap i la cua, i morí. Jo em vaig pensar que era Déu aquell qui em trameté l'estranya missatgeria; i em semblà que havia d'encendre foc i coure aquell peix i menjar-lo. Així com Déu me significà, així fou fet. Dels tres bocins amb què el peix fou partit, vaig menjar tres dies. Al dia quart, quan ja no tenia romanalles ni relleu del peix, a hora de nona, viu acostar-se aquella mateixa nau, la qual a ma fam com l'altra vegada puntualment proveí. D'aquesta manera, Déu, durant trenta anys m'alimentà. I en aquells trenta anys mai no haguí set, sinó al diumenge a l'hora de terça. En aquesta hora, sota el broll de l'aiguaviu, havia-hi una copa de crestai, la qual era plena d'aigua, que jo bevia, amb acció de gràcies. Aquell bé de Déu regava l'eixutor de mes entranyes àrides, qui no tornaren a sentir set fins a l'altre diumenge, a hora de terça, quan la copa novellament compareixia. Passats aquests trenta anys, Déu m'envià altre manteniment, del qual no us diré cap paraula.- I havent dit això, donà'ls comiat i afegí: -Seguiu, si us plau, el vostre viatge; car ben tost hauran compliment els vostres incansables desigs, qui del monestir us tregueren. Anau-vos-en que jo tinc de dir mes Hores i recitar les mies oracions. Déu sia amb vosaltres. Amen.

PEL PROCURADOR.

Com fossen totes aquestes coses passades, l'abad Brandan no volgué pus cercar aquella illa, ans tornà-se'n a la nau amb sos monjos i hi entrà dins i començà a navegar amb vigoria. I a Déu plagué que al cap de pocs jorns, un vent el conduí a una illa on ja eren estats altres vegades. Allà hi havia aquell fontanal tan bo, del qual havien costum de treure l'aigua i omplir-ne tots els vasos pel llarg viatge. I passades les festes pasquals, el procurador dels pobres, el qual era amb ells, segons l'anyal usança, talment parlà a Sant Brandan: -O senyer pare, entrau en nau ivassosament amb els vostres monjos i ompliu els vaixells d'aigua d'aquesta fontana.

XXVIII

AQUÍ EL PROCURADOR DELS POBRES DE CRIST S'AJUNTÀ ALS MONJOS I ELS MENÀ AL PARADÍS I S'HI VA ESTAR AMB ELLS.

I encara digué més el procurador: -Jo vull esser el vostre companyó, i menar us vull i conduir a aquell lloc on teniu voluntat d'anar; car sense mi, no podríeu mai trobar la terra vertadera de la promissió dels Sants. En veritat, jo sé que a Déu plau que vengui amb vosaltres per donar-vos endreçament i portar-vos, d'ací d'allà, per aquell paradís de les delícies, lo qual Déu ordenà en la terra al bell mig del món i hi allotjà a Adam, el primer home, i féu-lo guardià i senyor de tot ço que hi havia dins, exceptat un arbre que Déu volia per Ell: tants n'hi havia donats dels altres, que bellament li hauria pogut guardar aquell per Ell, emperò, no ho féu.- Ço digué el procurador.

L'abad muntà a la nau amb aquest home i els seus monjos. I com ell entrava en la nau, el darrer de tothom, tots els aucells d'aquella illa, petits i grans, ajustaren-se a la ribera, per al comiat. D'una randa d'ales viva era plè l'aire, i d'una lleugera tremolor de vol; car els uns voleiaven, esquius i lleus, i no eren gosats de posar-se; altres, vinclaven els rams amb llur alada lleugeresa, espessos a manera de fulles, mig florint i mig volant, eixerits i brunzents i arraïmats. I tots començaren a cantar meravellosament i a la una; i d'aquella cantoria tothom n'era joiós i consolat, i no els bastava cor per abandonar la ribera alada i sonora. I el bon home insistia en dir: -Hissau veles i anem-nos-en a la bella ventura.- I com començaven a desplegar veles, arribà encara un gran esbart d'aucells blancs com la neu; i uns eren menuts menuts com a mosques, i altres una mica més grans com abelles i altres encara més crescuts com les buscaroles; i volaven i revolaven, i muntaven i davallaven, sense aturai ni repòs, i cantaven a manera d'homes i de dones i d'infants i suavíssimament deien aquests versets: *Dominus prosperum iter faciet illis in tempore et implebit desiderium illis; spes omnium finium terrae et in mari longe; laetamini in Domino et exultate, justi, et gloriàmini omnes recti corde. Gloria Patri et Filio, etc.* (El Senyor prosperarà els llurs camins i complirà llur desig; esperança de tots els termes de la terra i en les llunyanies de la mar; alegreu-vos en el Senyor, els justos, i exulteu i gloriegeu tots els dreturers de cor).

I cantaven alternant aquests versets en tal manera que quan cantaven els uns romanien callats els altres. Finit aquest cant preciós, Sant Brandan i aquells qui amb ell eren, començaren de navegar fortment cap a Llevant; i quan els veieren partits, els aucells així mateix se n'anaren. I la nau errant tocà un dia la ribera i entrà en el port d'aquella illa, on sojornava el procurador. I en entrar-hi, tots començaren a cantar *Te Deum laudamus: Te Dominum...* I el procurador fou el primer d'eixir de la nau i de saltar a terra, i detràs d'ell tots els altres monjos. Quaranta dies s'estigueren en aquella illa del procurador, el qual copiosament sadollà de totes coses bones i els acompanyà per totes aquelles riberes, d'on era el guardià, i els mostrà tota quanta cosa hi havia plaent de veure. La bella aigua decorrent, entre l'herba verda que s'abellia a sa carícia lliscant, passava cantant sa fresca cançó rodoladissa. El cel, aquí, més rioler i ample, vestia el camp d'una claror purpúrea. Enflairava l'ambient odor d'estepes i garriga i de terra flonja, humida i núbil. Mesclaven els balsàmics alens la sàlvia i el romaní, la menta i les violes, la murta i els lliris. Sospiraven perfum, adesiara, els tarongers deliquiosos. Els fruiters hi eren agegantats, esponerosos salvatgement, i de totes maneres; i en les branques llurs, en companya i pau regnaven ensems la primavera en flor i l'autumne d'or. Eren perennalment poncellats i fruitats i fullats, pruneres i pomers. A la vora dels torrents, codonys autuminals i cireres de maig mesclaven sang amb ivori. Els préssecs i els albercocs, mostraven entre la verdor, llurs galtes odorants i vellutades. Els garrofers rodons, sota la volta immensa de llur brancam, abrigaven els castanyers hirsuts, rodons felinament i estarrufats. Del pas dels monjos estranys en fugien esquivament les bestioles. Sospeses d'un fil d'or, espaumades de l'embriagament, dins la voluptat del sol tebi i dels aromes, gronxàven-se les tarantes, que en veure els viatgers s'enfilaven branca amunt. Corrien a amagar-se els grills, que amb llur monocordi nocturnal, fan la solitud sonora. Els rams eren plens d'aucells, qui dulcífliuament cantaven. Si altre paradís no hi hagués, sinó aquest dels aucells cantant, ja a bastament seria per emparadissar i beatificar aquell qui els sentís. Les perles de música que esgrana el rossinyol, la veu d'argent i seda de la merla, ni el doll de notes roents de l'alosa, dard de llum, ni aquell càntic que fila subtilment, damunt un ram de bruc, la cadenera, al

càntic d'aquests aucells paradisiacs, podia hom comparar.

XXIX

AQUÍ COMENCEN ELS MONJOS D'ENTRAR EN LA CONTRADA DEL TERRENAL PARADÍS.

Passats els quaranta jorns, quaresma de delícies, el procurador menà els monjos a la nau i els digué que hi entrassin i s'embarcà amb ells. Navegaren fins al sol post i sentiren-se envaïts i embolcallats d'una aubaina tan densa que l'un no podia veure l'altre. En poca estona, aquella boira impalpable i subtil començà a estremir-se i s'esquinçà en mil vels flotants; dispersió de núvols llanosos davant la faç i l'aüc del Vent. Aquell cap d'oratge degué esbatanar les portes del Cel, qui, sobre els caps llurs, portejaven tronadores. D'un cinyell de llamps freqüents era cenyida la foscúria dels horitzons. I encara aquell crepuscle imaginós infantava follament núvols i més núvols, ciutat de foc, amb murs d'aram roent i amb torrelles de flama. Per arribar a la ribera benaventurada calia travessar aquell camp de foc on imperava l'Esperit de les Tempestes. I Sant Brandan endreçà a sos monjos aquest bell sermó: - En la profunditat d'aquell incendi és la illa preciosa que anam cercant, ara fa set anys complits. I per ço com sou estat fermes en la fe i amb paciència, i heu endurat tan llargues tribulacions, Déu vol consolar l'incansable desig i al nostre viatge errívol posar terme. Experimentat heveu com per moltes maneres de treballs i de malanances va hom al paradís, altrament anomenat, reialme de Déu. Per cap altre camí pot anar hom, sinó per aquest camí de les angoixes corporals i espirituals. Així hi anaren els sants i les santes de Déu. A saber heveu que les coses estranyes de veure i creure que fins ara plagué a Déu mostrar-vos, no són res en comparació d'aquelles que encara veureu, en la noble Terra de promissió dels Sants, que Déu ha promès donar a tots els feels qui moriran en estament de gràcia i en via de salvació. Per això escrigué Joan l'Evangelista: *Benaventurats els morts qui moren en el Senyor; per ço com les obres llurs meritòriament els segueixen i trobar-les han en l'altra vida, qui no haurà mai fi*. I aviat veureu la prova d'aquella dita que digué David en un verset: *Beati qui habitant in domo tua, Domine* (Benaventurats són aquells qui en vostre casal habiten, o Senyor).

I Déu mateix va dir quan anava pel món, plè de gràcia i de veritat, vestit amb la tràbea d'aquesta mortalitat corpòrea: *En el casal de mon Pare, hi ha moltes mansions*.- Aquestes paraules digué el sant abad i encara moltes d'altres, puix per espai d'una hora durava el bell sermó. I la nau anava caminant cap a claredats sempre creixents i els monjos contemplaven un sol nou i unes estrelles noves, més grosses i més vives, com brillen els estels del nostre cel, després que els rentà la pluja. I veïeren els set planetes vagar pel cel, tots nets i clars. I veïeren una gran clariana, en comparança de la qual, la llum del nostre sol, era dol i fosca. I com més anava la nau, més bell se mostrava el cel i l'aire era més clar i més lluminós el dia. Rítmicament, en ondes blanques, a l'olfacte dels argonautes sants, arribava l'efluvi dels vergers inviolats, i l'aucellada concordant de les intactes riberes pròximes. D'aquell plaer errant cuidaven a defallir; i l'esperit més àgil, per gran amor de la Terra promesa, era anhelant d'eixir de la feixuga presó del cos. Quan la nau, amb son bec, tocà l'arena rossa de la illa de la Promissió dels Sants, els monjos amb gran reverència lloaren Déu i entraren cantant aquest himne: *Te Deum laudamus: Te Dominum confitemur*.

XXX

AQUÍ ELS MONJOS DESEMBARCATS TROBAREN ELS DOS PROFETES HENOC I ELIAS I PARLAREN AMB ELLS, EN EL PARADÍS DE DELÍCIES.

Vagant sota els ombratges odorants dels grans sapins i cedres, polsats per una aura melodiosa, com un vol d'àngels; per una praderia, dolça al peu, florida de safrà; en solaç i conversa, de dos en dos o de tres en tres, trobaren els monjos, Sants i Santes, qui els feien una graciosa salutació. Tots ells eren bells de veure i polidament abillats. Però ningun d'ells els va dir res, sinó Henoc i Elias, els quals eren vilment vestits, amb grosses vestedures de sac, a guisa d'ermitans. I de veure els monjos advinguts, molt s'alegraren, i els saludaren afectuosament i els demanaren de noves. Sant Brandan, el capitost de l'expedició, duc i guia dels monjos errants, els respongué i els va dir com eren partits del cenobi, per gran amor enyorívola de la Terra de promissió, i com en el viatge septennal havien trobades malanances i ventures. I el mateix abad els demanà qui eren ells ni qui era aquella altra gent qui per allà vagava. I el més ancià d'ells dos i el qui portava el sac més gros, sí obrí la boca a semblant parlament: -Nosaltres dos som profetes: aquest és Elias i jo som Henoc. Dret, enmig d'una plaça, abans que el diluvi fos, jo predicava al poble i el sermonava de la fi del món, i li explicava com Déu havia comanat a Noé que fes l'arca per ésser ell i sa família, escàpols de la pluja i del davassall de les catarates imminents. I moltes més coses bones encara deïa. I veu's aquí que, arribat el temps, un jorn dementre al poble incrèdul predicava, foren sobtats de llampegueig i tronadissa; i jo, així vestit de sac,

com me veig, oí sobre ma testa esclafir un tro fortíssim, i em vaig sentir abraonat no sé per qui, i em viu portat en aquest lloc, i fou-me dit: -Estigues aquí, fins a tant que vindrà l'Anticrist, el qual, voldrà raure de la faç de la terra la fe del Crist, amb sermons i amb miracles, amb benanances mundanals que prometrà, i amb turments que farà patir. Llavors tu novellament seràs tramès al món, i el convenceràs de falsedat i de pecat el reptaràs, i amb ell lluitaràs baronívolment i retràs a Déu testimoni, remembrant el Vell Testament.

Quan Henoc hagué dites aquestes coses, callà; i Elias digué: -Jo som aquell gran profeta, del qual, en molts indrets i bells, parla l'Escriptura. Ja feia temps que el món era estat renovellat, i eren ja ben eixutes les aigües del diluvi. Un dia jo predicava, voltat de poble, i sobtadament vingué del cel un llamp encegador i jo em sentí arrabassat per sa urpa de foc i emportat en el tro de ses ales acérrimes; i deixat en aquest paratge noble; i fou-me comanat que d'aquí no em departís, fins a tant que Déu trametrà el fill de la perdició, el Dragó de Babilònia, ço és, l'Anticrist; el qual molts profetes profetaren, i no res menys Sant Joan l'Evangelista en l'Apocalipsi. La qual és una visió que li aparegué, quan estava transportat i esbaleït la nit de la Cena del Senyor, per la greu fellonia que n'hagué quan oí que Judas lo traïria. Vius i sans nosaltres dos, amb aquestes mateixes vestidures de drap vil, aquí estarem fins que el dit temps de la vinguda de l'Anticrist sia arribat. I del temps ençà del nostre transportament, no hem menjat ni begut res, ni dormit; ni hem tornat a veure fosca ni hem tinguda malaltia ni qualsevulla altra cosa desplaent. Sempre és de jorn clar, com ara veis, i el temps sempre és temperat, ço és, primavera. I no ens reca gens d'estar-nos aquí tant n'és l'estatge delitós per l'aire pur, per les pedres precioses, per les herbes balsàmiques, per les flors odorants, per les aus cantadores qui mai callen. I tals serem el dia que d'aquí ens partirem, com érem el jorn que hi arribàrem. I no serem més vells ni més febles, i no perdrem un cabell del cap ni un pel de l'esquena. D'ençà que nosaltres som aquí, altres pelegrins són arribats i s'hi varen estar fins que a Déu va plaure. Vosaltres haveu d'estar-hi quaranta dies i no pus. Anau i vejau ço que us placia.- Els monjos se n'anaren, vagant sense camí cert, i trobaren velles fontanes molsooses que infantaven rius, i rius que en mil rierols se departien, trobaren frescors opaques i belles valls per on corrien, lliscant amb peus d'argent, els flumicells reguívols. El procurador acompanyava'ls per tot arreu. Però els monjos tenien desig molt viu de veure l'arbre d'on Adam collí la poma, ço és, l'arbre de la ciència del bé i del mal, l'arbre de la vida. A Déu no plagué que el veiessin. Ni fam ni set sentien, ni ninguna altra cosa que els fos desplaer ni enuig. Vera cosa és que un dels monjos volgué gustar, mes no per set que hagués, l'aigua d'aquelles fonts; i en trobar una font ja bevia de l'aigua. L'aigua que bevia de continent s'evaporava en suor, que per altre conduit corporal no eixia. I encara tocava aquelles herbes suaus qui li embaumaven les mans i palpava la seda viva de les flors i les fulles dels arbres meravellosos. Camina caminaràs trobaren una bella selva espessa d'arbres. Central i immens senyorejava aquella foresta un arbre insigne, de fulles blanques com la neu, daurat i carregat de fruites grogues. I en el cim d'aquest arbre hi havia un enorme plomall, ço és, un aucell grandíol semblant al paó en el coll i en la cua i en les ales; pero la grandària era deu voltes major. I cantava amb sobirana dolçor un càntic més dolç que la mel i la bresca. I el seu càntic era de veu humana i de versicles de salm: *Quis similiter tui, Domine Deus, quis similiter in virtute est qui faciat magna opera virtutis? Tu solus qui regnas in aeternum* (Qui és semblant a Vós, Senyor Déu, qui és semblant a Vós en la virtut, qui fassi grans obres de virtut? Vós sol qui regnau eternament).

I aquest altre: *Beati qui te viderunt et electi sunt in salutari tuo* (Benaventurats aquells qui us veieren i elegits foren en la vostra salvació).

I en havent finat el càntic, obrí la glòria fabulosa de ses ales i volà a l'altra banda del riu. Avençaren encara els monjos seguint el solc enlluernant que obrí amb son vol l'aucell, xipollejant de pedreria. I arribaren a un bosc fullat de púrpura i or, com les nostres hortes per l'autumne. I semblant era que aquest bosc era presa d'un incendi fresc i que l'aire era ple d'una combustió de llenyes i de reïnes precioses, ço és, encens i àloe, i almesc i bàlsam i ambre i roses i gessamí. I no feia l'incendi gens de fum ni feia ofensa a la verdesca gerda, ans la refrigerava, com l'aspersió gémmea del rou. I mentre amb els ulls perseguïen la volada fugitiva de l'aucell, veieren que anava cap als monjos un gran àngel, les salvatgines ales teses, la vestidura rossegant. Era azalt i gentil, com un fadrí de quinze anys. ¿Sa formosor qui la recontaria? Al cap cimbal d'un arbre aturà el vol, tremolós i harmoniós; i obrí la boca a un bell cant. Aquest cant fou de vint-i-quatre cobles i era cant d'amor així com de donzella enamorada. I quan l'hagué acabat de cantar, així digué: -Aquest càntic és de l'ànima justa la qual vol pendre per espòs el Fill de Déu, qui és un bell donzell, gentil, savi, prou i ardit, cortès, ric i ple d'alegria. I aquestes belles qualitats no poden tenir minva ni canvi. Avui se compleixen els quaranta dies del vostre adveniment; perquè cuitau de veure i oir ço que a Déu li plau que vejau encara i oigieu. Missatgeria us port de Nostre Senyor que Ell donarà salut, ço és, glòria de paradís a les vostres ànimes quan passin d'aquest món.- I alçà el vol i se'n tornà per allà mateix per on era vengut. Dins la soca d'una vasta alzina negrejant antiga de dies, dura com el pedreny, un gran eixam mel·lificava, incansable i brunzent; les abelles entraven i sortien, les ales d'acer, les cuirasses d'or; la remor que feien era més dolça que la remor mel·líflua d'un salteri. Sense paor dels monjos àdvenes, pasturadores lentament, veieren grans ramades d'ovelles, grosses com els bous, d'anyells i de cabrits, de cérvols i d'unicornis, de llebres i de

cans, en segura i pacífica companya. Enguirlandats de flors els capets rulls, cantant i dançant, arribaren rosats estols infantívols. La veu era fresca per causa dels pocs anys, i clara i suau i alta, com la veu de les fontanes perennalment juvenils. En un altre indret, veieren set cavalls, d'una nival blanchura, polidament guarnimentats; i set tendes blanques i set esglésies de set enormes pedres precioses. En cascuna d'elles, tallat dins una gemma, hi havia un dels Set Sacraments; la una era tota de cretall, l'altra era tota de rubí, la terça de safir, la quarta de topaci, la cinquena d'ametista, la sisena de maragda, la setena de coral. I en cascuna d'aquestes esglésies, havia-hi set altars i set llànties cremants; la greixor que cremaven era bàlsam. Davant aquestes set esglésiès obria's una plaça gran; i en mig d'aquesta plaça sí hi havia una gran columna de calcedònia, llavorada amb maestria, mostrant en relleu tot el Vell Testament i el Novell. I al cim d'aquesta columna hi havia una bella roda tota plena de campanelles. El so que sonava en aquesta roda era preciós, mesclament de timbal, d'arpa i de cítara, acord de viola i timpan, salteri, decacordi i flauta, veu d'orgue multiforme. Arribats a la vora d'un gran riu, Sant Brandan els digué: -Fills, aquest riu és tan gran per amplària, que no el podem passar, i per ço com migparteix aquesta illa preciosa, no podem saber ço que hi ha a l'altra banda.- Acabava de dir això, quan els aparegué un hom bellament vestit i abillat, plaent de veure, el qual s'acostava cantant una cançó plaent d'oïr. I duia un esparver en la mà. Molt cortesment saludà els monjos i després els abressà i els besà en la boca i a tots els anomenà per son nom i no s'oblidà de ningun com si sempre fossen estats en companyia. I després digué aquest versicle del salm: *Beati omnes qui habitant in domo tua, Domine, quoniam in saecula saeculorum laudabunt te et exultabunt; et lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui Sanctus Israel* (Benaventurats tots aquells qui en el vostre casal, Senyor, habiten; per segles de segles us lloaran i exultaran; enjoia't Casa de Sion, perquè en mig de tu hi ha el Gran, el Sant d'Israel).

I digué tot seguit a Sant Brandan: -Germà amic, servent de Déu; aquesta és la illa amorosa, que heveu cercada per molt temps, dies i nits, i mesos i anys; i per la qual heu endurat enyorances i fatics, perills i malanances. No la poguéreu trobar tan aviat, per tal com Déu volia, primerament, mostrar-vos diverses coses secretes i meravelloses, que Ell obrà en les partides del Ponent, per terra i per mar, de les quals algunes ja n'heu vistes. Però no és res ço que heu vist en esguard de ço que encara us roman a veure, quan sereu passats d'aquest món. Ara tornau-vos-ne arrera amb la vostra nau, cap al monestir d'on eixíreu. Allà compliu la vostra penitència, en honor del vostre Salvador qui us la guardonarà amb perpètuas eternitats. Benaventurada l'hora que nasquéreu en aquest món; puix per mercè de Déu graciosa, sou estats en la Terra de promissió dels Sants, en aquell hort de delícies que Déu donà al prohóm Adam, comanant-li que fruíu de tota cosa a son franc arbitre i voler, exceptat un bell arbre carregat de pomes. El mateix jorn que Déu el meté en el paradís terrenal, el prohóm Adam ja pecà, trencant el manament; puix més tost volgué abellir-se al prec que li feia sa muller, la profemna Eva, els quals no més mig jorn en el paradís s'estaren, ço és, tot un mati fins a hora de nona; i no pus. Arribada és l'hora del vostre departiment i retorn al monestir d'on eixíreu. Allà estareu fins a tant que Déu us cridi per via de mort. Molts anys, i encara molts segles després de la vostra fi, serà recontada aquesta gesta vostra i pelegrinació a la illa venturosa, que als vostres successors serà donada, quan començaran les persecucions de cristians per l'Antecrist. Jo som un dels Àngels de Déu; i m'ha tramès per ço que us veíeu, i vosaltres a mi em veíeseu i per ço que us diguéu que partísseu.- I com una boira, blanca i flonja, l'Àngel s'esvaní.

Prengué Sant Brandan amb sos monjos el camí més dret de retorn i en quaranta jorns, arribava la nau a la illa monàstica. Tots eren sans i saus i bells i grassos i més joves que quan partiren. Tant tost com foren pervenguts a la ribera, començaren a cantar alegrement el salm: *Lauda, Jerusalem, Dominum; lauda Deum tuum Sion* (Alaba, o Jerusalem, al Senyor; alaba, o Sion, ton Déu).

Tots els monjos del monestir, sobtats per la insòlita cantoria, sortiren llestament a veure qui eren aquells qui tan bellament cantaven. I conegueren l'abad llur i els altres germans monjos i els feren graciós recebiment i devotes reverències. I Sant Brandan donà la benedicció a tots, i després els donà pau i una besada a la boca. Que ell també, per la seua gran santedat pregui a Déu per mi i m'atorgui mercè de fer bona fi de l'ànima i del cos. I encara pregui a Déu per tots aquells qui aquesta llegenda sua llegiran i també per aquells altres qui volenters oiran aquesta història per honor de Déu i de mossenyer Sant Brandan qui fou sant hom i honest religiós, des de la seua infantesa ençà fins al jorn de la seu mort. Amén.

LES INCANSABLES PELEGRINACIONS DELS TRES MONJOS TEÒFIL, SERGI I HIGINI.

I

EN QUAL MANERA FOU MULTIPLICADA LA SEMENÇA DE L'ABAD ASCLEPIÓ, SOTA EL GOVERN DEL QUAL EREN TEÒFIL, SERGI I HIGINI, PELEGRINS DEL PARADÍS.

A hora de nona, llevats de terra, on seien, després de la refecció, tots els monjos del monestir de Mesopotàmia de Síria entre els dos rius, Eufrates i Tigris, anaven i venien piadosament en lentes converses espirituals. Allà on el patriarca Abraham havia plantada sa tenda, Asclepió hi plantà un esqueix de palmera; i devingué pare i abad d'una nombrosa descendència de monjos. Els camps de l'erm germinaren brostes d'olor. A la sement sembrada per la mà sol·lícita de l'abad, advingué la multiplicació del cedre del Líban, transplantat dins la casa del Senyor. Si qualque volta, una secreta carícia afalagava les fibres de sa espiritual paternitat, ell les trepanava amb el clau de la temor de Déu, perquè prou bé sabia que estava escrit: *Aquell qui planta no és res, ni aquell qui rega; sinó Déu qui hi dóna creixença.*

Un bell jorn, doncs, tots s'eren asseguts a la bella vora de l'Eufrates a l'entorn de tres monjos qui tot just arribaven d'un viatge de meravelles. Havien volgut anar a veure el Paradís terrenal fresc oasi del món, qui encara deu estar en flor i en son primaveral efluvi. La flora genèsica creix davant Déu, creix encara, immensa salvatgement i sense fi. Les mandràgores són arrupides felinament sots l'ampla copa meditativa dels sapins de cabellera olorosa, com aquella de la Magdalena; llurs fruites misterioses ningú no les cull. Els cedres multimilenaris, enyorosos, mediten els jorns antics, dins la inculta barba que els vesteix de dalt fins a baix, com als Vells del Desert.

El sol queia. Els monjos escoltaven boca closa i remugant un balbuceig d'estorament, baixes les testes dures com un roc, pelades com els caps del voltor, despullades per l'esglai de meditar sempre seguit els anys eternals: acalats els ulls sense fulgor de tant mirar els cingles tenebrosos per on se revinclen els camins de l'eternitat. L'onada de llurs barbes s'enderrocava, hirsuta i blanca, sobre el pit; i badant l'orella resseca com una flor eixuta, bevien la meravellosa infusió. Els monjos començaren de parlar així.

II

AQUÍ COMENCEN ELS TRES MONJOS A RECONTAR LLUR VIATGE DE MERAVELLES, I COM DESPRÉS D'ABUNDOSOS PERILLS, ARRIBAREN A LA LÀPIDA D'ALEXANDRE.

Lloat i gloriejat sia Déu qui cascún jorn, amb meravellosos exemples, ens invita a la perdurable alegria del cel. Nosaltres, Teòfil, Sergi i Higini, miserables monjos qui cada dia pecam setanta vegades set vegades, pregam-vos humilment a tots vosaltres, santíssims pares i germans, que escolteu amb benevolença ço que us volem contar del nostre viatge al Paradís. I supliquem-vos que doneu fe a la nostra narració, per tal com creiem que millor fóra romandre sens pecat que lligar els nostres llavis amb reat espaventable de mentida. Bona cosa és abscondir el sagrament del Rei, diu l'Escriptura; però revelar i confessar ses obres és cosa honorífica.

Nosaltres, doncs, els susdits germans, Teòfil, Sergi i Higini, renunciàrem el món per inspiració del Sant Esperit i vinguérem al present monestir de Mesopotàmia. Poble teu volem ésser i ovelles del teu peiximent, a l'abad Asclepió diguérem. El qual paternalment ens admeté. Davall el jou de la regla posàrem el coll somès i férem gustosa vida monacal amb els altres monjos germans. Passà molt temps; i un bell jorn vinguérem a seure en aquesta vorera mateixa del riu on seiem ara. Llarga estona conferírem espiritualment de la vida i penitències dels servents de Déu. Els àngels els contemplaven amb estupor, vestits amb túniques d'estora, amb pellisses de pell de cabra; testenejant de fam, colrats de sol i serena. El món no era digne d'ells: anaven errants per la soledat, per les muntanyes ermes, per les cavernes de la terra. Dins de sepulcres buits s'enterraven; menjaven pa negre i guaitaven el cel blau.

L'aigua de l'Eufrates, amb sa veu de tristor dolça, ens parlava interminablement del Paradís antic, tancat per l'espasa vincladissa d'un Querubí de flama. L'aigua del riu baixava amb recança de l'ampla vena que rajà de les mans de Déu i que amb una abraçada fresca cenyia el lloc inviolable, amb una abraçada de quatre rius, ço és saber, del Phison qui congria l'or i l'ònix, el carboncle i la maragda, la celidònia i la sardènia; del Gehon qui volta tota la terra d'Etiopia; del Tigris qui va contra l'Assíria; de

l'Eufrates, finalment, qui a nostres peus s'escolava, musical i solemne, rossegant en sa correntia troncs de llenya olorosa, fruites ignorades, flors de misteri qui tomben de les branques extàtiques a la deserta font del Paradís, després d'haver-se expandides magníficament davant la solitària majestat del Senyor.

Llavors, jo, miserable pecador Teòfil vaig dir a mos dos germans Sergi i Higini: -¿Voleu creure, germans amics, que m'és vinguda idea de pelegrinar en nom de Déu tot el temps que de vida em resta, i d'arribar allà on el cel se besa amb la terra? -Germà Teòfil, digueren els altres dos: per espiritual germà major t'hem tingut i de ninguna de les maneres ens volem separar de tu. Anem. El teu cor ens serà guiatge i llum.

Aquella nit mateixa, ja finat l'ofici divinal, quan el monestir dormia, amagadament sortírem. La nit era vasta i magnífica i alenava rítmicament amb grans alens perfumats. El riu, amb sa veu de moltes aigües, orava solitàriament; palpitava a chor l'assemblea seràfica dels estels: semblaven les llànties de les verges de l'Evangeli qui cremaven la darrera gota d'oli. El silenci d'aquella hora esperava la gran clamor: L'Espòs arriba; eixiu-li a camí!

Caminàrem desset dies i arribàrem a Jerusalem. Aquells dies s'escaigué la festa de la Santa Resurrecció. Per tots sos carrers cantava hom: Alleluia! Entràrem en el Sepulcre i posàrem els llavis tremolosos damunt la pedra de la Resurrecció remoguda per la mà de l'Àngel blanc. Amb l'afany del cérvol qui arriba a la font desitjada, embolcallàrem amb una besada llarga i feel el sepulcre nou on Jesucrist se tombà per dormir, com un lleó, Lleó de Judà com era, un son de tres dies. Els nostres peus se deturaven meravellats, com els peus dels antics pelegrinants, en els atris de Jerusalem; però el cor ens empenyia.

Adéu, Jerusalem! ¡Benaventurats els ulls qui han vist la teua claredat! ¡Primer que oblidar-te a tu, oblidarem nostre mà dreta! S'agafi nostra llengua al paladar si no ens recordem de tu i no et posem al principi de totes les nostres alegries!

D'aquí partírem cap a Betlem. Veiérem i adoràrem la menjadora on, segons el mot profètic, *el bou conegué son posseïdor i l'ase conegué l'estable de son senyor*; ço és, el lloc on Nostre Senyor Jesucrist no es dedignà de nèixer i on l'estel de Jacob, profetitzat, conduí els Reis de Tharsis i de les illes, de Sabà i de l'Aràbia, olorosa en flor i en fulla i en fum. Adoràrem el lloc, on sobre l'or humil d'unes palles, s'apilà el Munt de blat voltat de lliris. Tot el camp d'Efrata feia encara olor de pa. Aquest lloc és distant de Betlem, dues milles. Pujàrem a la muntanya de les Oliveres i besàrem la roca, on Jesucrist deixà marcada l'empremta suprema de sos peus quan als cels se'n muntà, entre un núvol de Querubins, sobre les ales dels vents. Retornàrem encara a Jerusalem. Ens comanàrem a Déu qui prosperà les pelegrinacions d'Abraham. Demanàrem-li que es dignés ésser en els combats auxili, llum en el camí, refrigeri en el sol, abric en la pluja. Ens comanàrem a Sant Joan Baptista qui aparellà els camins del Senyor. Ens comanàrem als Àngels forts perquè, segons la promesa divinal, ens servessin en llurs mans, no fos cosa que el nostre peu trabuqués en les pedres del camí; i a tota la Cort celestial ens comanàrem. I extenguérem del front fins a la cinta, del muscle esquerre fins al dret, la diamantina armadura de la creu. Així, protegits, partírem, els peus alts, alt el cor i els ulls a l'Orient.

Cenyits el lloms amb cingols de fortalesa, i el pit davall l'escut de la creu, férem molta via, i al jorn qui feia cinquanta de la partença nostra, arribàrem a la ribera del Tigris. Oloràrem el rastre de miracle del temps antic, la bona olor del fetge del peix que excloïa el dimoni, ço és saber, aquell fetge del peix cremat su-baix del llit nupcial per la mà de Tobies, admès a la copulació dels Patriarques la segona nit de continència, su-baix d'aquell llit que Rafael abrigava invisiblement i gelosa, per ço que no fos profanat, amb ses dues ales arcangèliques, segons llargament és recontat en el llibre del dit Tobias. Aquest riu haguérem de travessar, nedant, per entrar en la terra dels Perses. Un camp s'hi estenia, ample i llis, que en llengua d'ells havia nom d'Asia. Allà fou que el braç del Galileu, per ministeri de Mercuri, màrtir, nafrà de mort Julià l'Apòstata.

Passat aquest camp, entràrem a una ciutat, Kitisefodo per nom, on dormen el son de pau Ananias, Azarias i Misael, qui foren llençats al foc i no es cremaren, segons que bellament reconta el profeta Daniel. Menjàrem aquí, en temor de Déu, i sacrificàrem, volenters, l'holocaust d'un himne. Quatre mesos vàrem despendre per travessar la Pèrsia a peu, i arribar a terres d'India. Una casa de pinta en ampla oberta trobàrem avinent i entràrem, amb aquestes humils paraules: «La pau sia en aquesta casa i en tots aquells qui habiten en la casa!» Ningú ens respongué. Era deserta i hi sojornàrem tres dies. Al dia quart, compareixen terriblement armats un home i una dona. Amb posat de reverència humil ens hi acostàrem... Ells fugiren, i al cap de poc temps retornaren amb un exèrcit d'Etíops. N'hi havia més de tres mil. Voltaren la casa i li calaren foc, per ço que ens cremessin de viu en viu. Nosaltres invocàrem a Jesucrist: «O Vós, qui escampàreu tota la sang per extingir la flama eterna, salvau-nos!» Ardidament saltàrem del setge impetuós d'aquell incendi, però caiguérem en llurs mans. Tancaren-nos en la foscúria mal olent d'una presó. Assentats en tenebres i en ombra de mort, no hi havia qui ens portés ni pa ni aigua. El dejuni ens assecà i la fosca ens engroguí. Després d'alguns dies, creient ells que seríem

morts, obriren la presó; i en veure'ns, orant, agenollats en oració, ens tragueren, ens assotaren i ens deixaren anar. Vuitanta jorns passàrem sense menjar res. Testimoni ara en donem i sabeu que el testimoni és ver.

Sortits en bé d'aquest primer perill, alçàrem el cor a Déu. El nostre cor era ple d'agraïment i tremolava, com un salteri de deu cordes. Bandejats d'allà, qui sap els dies que caminàrem i les terres que passàrem, sempre de cap a l'Orient. Arribàrem en un lloc admirable, poblat d'arbres altíssims, bellament espletats de fruites sucoses, dolces com la mel. Advertits per manaments saludables i formats per l'exemple i la paraula divina, gosàrem llevar els ulls al cel i dir: «Pare nostre, qui estau en el cel; a nostra llarga fam una taula havem parada en el desert; amb un festí d'aucell ens haveu regalats; amb fruites suaus i amb aigua viva.»

D'aquí entràrem en terra de Cananeus. Viuen en lludrigueres com els conills i les renards, que ells mateixos excauen en la pedra. Són encara més rics que no el Fill de l'home, qui no tenia lloc on tombar el cap. On se vulla vèiem uns ulls, plens d'astorament, oberts damunt nosaltres. Però els Cananeus no ens feren greu ni damnatge, per ço com la mà de Déu ens voltava amb un escut inviolable de incolumitat.

Sempre vers l'Orient per on Déu ens visità amb entramenes de misericòrdia. Amb cent i deu dies de camí arribàrem a la terra dels Pigmeus. No s'alcen de terra més d'una colzada. Vingueren, agressius, en flotó innumerable, espès i menut, de cap a nosaltres. I jo, miserable pecador Teòfil, vaig dir a mos dos germans Sergi i Higini: Deslligant els nostres cabells, au! contra ells! Quan ells ho veieren, varen pendre llurs fills i fugiren.

Sempre de d'allà! Arribàrem a un mal pas esborronador. Un caminó estret i mal cabal s'esmunyia, com un reptil, entre penyalars formidables: esculls deixats en sec per una mar primitiva; ossamenta petrificada del Leviathan o del Behemot, ferit de mort per l'Arcàngel, vencedor de monstres; avenc qui amb la gola oberta engoliria el Jordà. El freu paorós se revinclava per la tenebra, com una arrel morta del món. Semblava que la Mà de Déu hagués romputs els forrellacs eterns i aparegués, oberta, violada, l'alta porta de la Mort, l'entrada negra de l'Eternitat. Cap raig de sol atravessava amb sa agulla d'or aquella negrura llefiscosa. Cap arbre hi creixia; cap herba hi grillava. Allò era un bull de reptils o un cau de monstres. Allà serps i dracs, àspids i basiliscs, vibres i miscornis. Brúfols de pell de porc, dormien en la humitat i alenaven amb un rogal espantós. Déu alliberà la nostra humilitat tremolanta de la banya dels unicornis, i el nostre peu passà, sense dany ni ofensa, sobre els àspids i els basiliscs, i pogué calcigar els lleons i els dragons. Però l'esfereïdora xiuladissa de les serps, atravessà, com una espasa freda, les nostres entranyes contorbades i eixordà les nostres orelles per espai de vuit dies.

El paratge així com anàvem avançant, esdevenia més terrible; les roques eren més esquerpes i més cairades; més angosta i humida la gola del reptil tenebrós. Adés s'adreçava monstruosament. Adés s'abisava sense fi. Set dies hi estàrem enrocats sense poder donar passa envant ni enrera. Comparegué un cérvol, qui duia presa a son cap arborescent una tètrica auriola de fosforescència. Bramulava davant nosaltres, bramulava amb una blana tenacitat. El seguïrem; la petjada intransitable continuava i s'anava estrenyent: l'ossamenta del Leviathan mort esdevenia més colossal i escardalencia: amb treball sens fi passàrem i arribàrem a un camp pla i gran. El mal camí era finit, però encara les tenebres estenien molt més vastament llur pavelló. El nostre pas contorbava el son d'animals monstruosos que nosaltres no podíem destriar sinó per un apilotament més dens de tenebres; s'alçaven de terra amb lentitud, s'allunyaven un poc, i se tornaven a tombar. Tenien semblança d'orifanys. La fosca es movia com si anàs d'un punt a l'altre el ser qui vestia aquella amplíssima dalmàtica de vellut tenebrós. -O Déu! ¡Tocau amb vostres dits lluminosos les nostres pobres pupil·les cegues i s'ompliran de llum! ¡Féu brillar Vostra llàntia: il·luminau les nostres tenebres!- diguérem. Una coloma càndida ens apareix. Traçava en la fosca humida una tènue claredat de llet. Fent sonar ses ales argentines ens invitava que la seguíssem. La seguïrem: la nit anava minvant per estones... i vet-nos aquí ja en plena llum, els ossos glaçats de fred, la túnica d'estora regalant la rosada lúgubre d'aquella nit immensa. Grat sia a Déu qui fa sortir el sol sobre els justos i sobre els pecadors i ens abrigà amorosament amb un mantell llarg d'or, madorós i tebi.

III

EN QUAL MANERA ELS MONJOS FUGITIUS TROBAREN UNS PARATGES PENOSOS I ALTRES DELITOSOS; I COM, CAMINANT MOLTES JORNADES MERAVELLOSAMENT I SENSE MENJAR, PERVENGUEREN A LA COVA DE SANT MACARI.

Esbrellant-se al sol, veiérem una làpida escrita. La llegírem amb els ulls plens de llàgrimes i el cor ple de Déu. Deia això:

«Aquesta làpida la posà Alexandre, Rei de Macedònia quan encaçava Dari, Rei de Perses, i la rutilant i magnífica escampadissa de son exèrcit en fuga. Qualsevol que vulgui entrar en aquest país, tiri a mà esquerra, perquè a mà dreta és impracticable, ple de mal pas i de rocam!»

Prenguérem per l'esquerra i caminàrem molts de dies més: caminàrem quaranta dies. Una pudor de sofre que augmentava per graus, ens prenia l'alè..., i esvanits caiguérem en terra encomanant a Déu les nostres ànimes. Al cap d'una estona cobràrem i vérem un estany immens, un estany de flama i en ell multitud de foc. De l'estany ne sortiren esglaioses veus humanes, veus de plor i d'udol com de tot un poble infernat i una veu de cel digué: «Aquest és lloc de juí i de penes; i aquí són aturmentats els qui negaren el Crist.»

Ferint-nos el pit i amb l'esglai dins els ossos, haguérem de travessar l'estany paorós i arribàrem a un estret de dues muntanyes alteroses. Veiérem un home, un gegant d'immensa estatura, fermat amb cadenes de bronze, lligades a l'espatlla, que se retorcia dins una gran fogatera escabellada. L'udol que llançava s'oïa de quaranta milles a la rodona. Quan ens veié més fort encara alçà la veu i més dolorit era son clam perquè el foc crudelíssimament l'ablamava.

Apartàrem els ulls de la temerosa visió, ens tapàrem les orelles i seguírem envant, el més lluny que poguérem de l'estret infernal; i arribàrem a un lloc on hi havia penyals d'enorme alçària i avencs de fondària abismal.

Allà veiérem una dona gran, dreta, convulsa dins l'aspra cabellera llarga: un drac la cenyia tota amb una abraçada qui l'esgarrapava i la tenyia de sang. Quan obria la boca per parlar, el drac li ficava a dins el cap pla i li mossegava la llengua. El clam oprès de dolor que haguera llançat, la sacsava violentament i li inflava el pit. Llavors esglaiós i aletejant, s'alçà d'aquell freu de torrent un esbart de veus qui deien: «Teniu misericòrdia de nosaltres, teniu misericòrdia, o Crist, Fill de l'Altíssim». Fins en terra, en suprema adoració doblàrem el genoll i diguérem plorant: -O Senyor, preneu, preneu les nostres ànimes; perquè amb ulls mortals veiérem els vostres inefables judicis sobre la terra.

D'aquí vinguérem a un altre lloc. Arbres d'alçades gegants creixien encà i enllà i se acopaven fins en terra. Tenien semblança de figueres. Per ses branques hi havia esbarts d'aus volàtiques consemblants als altres aucells; però amb persistent cridada humana deien llastimosament: «Vós qui nos plasmàreu, perdonau-nos Senyor; perdonau-nos ple de misericòrdia, perquè pecàrem davant Vós, per tota la terra.» Sentint això se conturbà el nostre ventre i la nostra veu tremolava sobre els llavis: - ¡Senyor, descobriu-nos el sentit d'això que veiem!- I una veu tronà del cel i respongué: «No podeu vosaltres conèixer els misteris que veieu. Feu via i seguïu!»

Seguírem avant i arribàrem a un paratge bell i lluminós. Quatre vells venerables de barbes blanques i oloroses com els lliris estaven drets. Boca humana no podria dir la bellesa augusta d'aquests ancians lluminosos. Era com una claredat que els sortia dels ulls i il·luminava blanament la faç. Sobre el cap duïen corones d'or i pedres precioses i en les mans vibraven palmes d'heroisme coronat. Davant d'ells tenien foc impetuós i espases afuades. Nosaltres els diguérem: -Senyors nostres i servents del Déu excels, teniu pietat de nosaltres! ¡Que no ens toqui la llengua vibrant del foc, ni el tall de les espases lluentes!

Els ens contestaren, i llur veu, dins la boca en flor, era música: «No tingueu por: seguïu amb tota segurança el camí que Déu us mostra. Estam aquí per guardar aquest pas fins el dia del jutjament, quan Déu vindrà sobre els núvols del cel, a jutjar els vius i els morts.»

Aquests mots de compassiva suavitat ens confortaren com una unció d'oli i de ví, i passàrem més enllà. Caminàrem quaranta dies sense menjar: només bevíem aigua. Caminàrem, caminàrem sempre, quan ens sortia a camí un melodiós brollador de veus innumerables: versicles de salms triomfals flotaven i tremolaven damunt l'armonia: en la maror flautada del càntic la nostra orella era atenta a pescar els versets d'or qui aletejaven com aucells d'immortalitat.

Una olor divina ens embaumà com si tota la Síria, la terra dels aromes, hagués trencat l'urna alabastrina.

Una dolçor inefable ens omplia la boca com si el Paradís hagués espremuda sobre la nostra llengua, gota a gota, tota sa mel. Una sopor suavíssima ens regava els membres lassos, pujava com una carícia de seda, i... ens cloqué els ulls amb un bes perfumat. No sé quin temps dormirem deliciosament. Navegàvem per un mar de roses, amb un vaixell de fusta olorosa, inflades les veles de púrpura. Quan obrirem els ulls, veiérem just davant una església, amb inefables ornaments decorada; refulgia de llum interna com un cristall puríssim; rutilava per mil caires com un diamant. En mig de l'església hi havia un altar gloriós; de l'altar en brollava una bella fontana d'aigua apocalíptica qui tenia olor candidíssima de llet.

A l'entorn de la fontana hi havia barons sants i venerables i cantaven un càntic celestial. Quan ens veieren s'extremiren amb un sobresalt i desplegaren tremolants ales immenses: eren Querubins. Aquella església a la part del migjorn tenia color de maragda: de la part austral era color de sang; de la part d'Occident era blanca com la neu de Nadal. Estels més brillants que els que ens il·luminen esmaltaven un cel més blau; i el sol feia més claror i calor que el sol de la terra. Els arbres eren de més frondosa i alta copa i els fruits més daurats i mengívols; els aucells tenien un refilar més dolç i aquella terra tenia dos colors: per una part era blanca com la llet, per l'altra era purpúrea com el foc.

Seguírem envant. Passàrem un riu el nom del qual ignorem. Arribàrem a una planura on creixien vistosament herbes blanques com els lliris. Semblava la planura blanca una vasta estesa de manà; menjàrem a plaer i a bastament de la pastura mel·líflua. Fins llavors érem anats fora camí. Aquí trobàrem un bell camí pla i, caient en terra, fèiem gràcies a Déu qui l'havia estès davant nosaltres i al cap darrer posava a lloc pla els peus fadigats.

IV

DE LA TENOR DE VIDA DE SANT MACARI I COM ELS REBÉ I SOPÀ AMB ELLS.

Seguírem aquest camí molts de dies encara i arribàrem a una cova. De sa boca n'emanava un efluvi de temple. Férem la senyal de la Creu i entràrem dins la cripta. Una besada fresca de penombra ens rebé a l'entrada. Ningú hi havia dins. Una olor embaumadora invadia deliciosament els nostres membres i anegava per estones les pupil·les flotants.

Renovellats i vigorosos dins aquella soporosa infusió sortírem de la cova i alçant els ulls miràrem vers l'Orient. I vet aquí que veiem venir una figura humana. Feia via amb afany senil; i els cabells del cap, volant a l'aura capvespral del desert, blanc com la llana rentada, li tapaven tot el cos. Quan de lluny ens veié, se tirà en terra i diu: -Si sou de Déu, acosteu-vos a mi, tot fent el senyal de la Creu; si sou del diable, fugiu, que jo som un pobre servent de Déu.- Nosaltres li diguérem: -Mes tost beneïu-nos, oh Pare Sant! Sirvents som també de Jesucrist i renunciant el món, ens férem monjos.- Quan sentí això, se'n vingué fins a nosaltres, i elevant al cel ses mans tremoloses, pregà llargament. Llavors se redreçà i decantant-se els cabells de davant els ulls i la cara, ens beneí. Sa barba era d'argent, com un regueró d'abril. Sa faç era la faç d'un àngel de mil anys que fos tornat vell. Era com un arbre plantat devora una correntia d'aigua i havia dades cent anyades fruïteres a Crist, l'hortolà del desert. Ja no podia obrir els ulls a causa de senectud extrema: les celles, aspres, els hi tapaven; les ungles de ses mans i de sos peus li havien crescut sense terme; sa veu era feble com si sortís d'una profunditat insondable: sa pell era ruada i dura com la d'una tortuga i sos genolls eren com els genolls del camell.

Llavors, amb llàgrimes als ulls i amb tremolor dins la veu, digué: -Benvinguts, germans! ¿I d'on sou? Per quin camí sou arribats fins aquí? Encara els ètnics persegueixen als creients?- Diguérem-li les dificultats del llarguíssim camí i com teníem en cor d'anar fins allà on el cel se té amb la terra. I ell ens digué: -No és possible que arribi al Paradís cap home mentre dugui el cilici de la carn i el sac feixuc d'aquesta mortalitat. Jo també, pobre de mi pecador, hi volguí anar algun dia... però una nit, l'àngel del Senyor m'aparegué, no lluminós com altres vegades, sinó roent d'indignació, i em digué: -No t'atrevesques a passar més avant i no vulguis temptar al Senyor. D'aquí al Paradís on Adam i Eva moraren en delícies, hi ha vint milles. Davant el Paradís hi posà el Senyor un Querubí roent amb un glavi de flama vincladiça perquè el servàs inviolat de petja humana. Dels peus fins a la cinta el Querubí té figura d'home: el pit dur i cerrut com el pit d'un lleó; el braç llampegant com el vidre.

Llavors jo, miserable pecador Teòfil i mos dos germans Sergi i Higini, cap cli i genoll a terra, humilment adoràrem els incomprendibles camins de Déu.

Ell ens digué: -Jo us prec, dilectíssims, que sortigueu un poc de la cel·la i m'espereu. Tinc amb mi dos lleons qui de dia tresquen el desert i a la nit retornen a la cova: no sia cosa que arribant inesperadament, vos facin mal.- Sortírem. Rossos com un incendi, xirricant de dents i bramulant, vet-los aquí! Arriben a l'home de Déu, li besen els peus i l'adoren inclinant l'àurea crinera. Ell, posant-los la mà damunt, els va dir: -Fills meus: tres sants monjos són arribats del monestir de Mesopotàmia aquí, no els faceu, doncs, mal!- Entràrem; els lleons ens miraren fixament amb els ulls d'òpal plens de mansuetud. Amb el servent de Déu férem la sinaxis, i monjos i lleons menjàrem en pacífica companya aglans i herbes, i beguérem aigua en silenci i temor de Déu. L'endemà demanàrem-li: -Ens atrevim a demanar a la vostra beatitud que ens conteu la vostra vida, d'on sou i quin nom teniu.-

V

EN QUAL MANERA CONTÀ PER ORDE TOTA LA SEUA VIDA I COM FUGÍ DE SON PARE I SA MULLER, I COM ARRIBÀ AL DIT LLOC, GUIAT PER UN ÀNGEL.

-Jo som Macari de nom, nat i nodrit en la ciutat de Roma, fill d'un noble baró molt pol·lent de la ciutat imperial. Passada l'adolescència, mon pare sense que jo hi consentís, me volgué mullerar. Cercà una donzella bella i noble i assenyala dia al casament. Preparat i decorat era el tàlem, alta esperança de fills; invitada tota la noblesa romana, brillant de joventut l'esposada i mon pare, joiós com mai, exhortava els invitats al pler del convit nupcial. Dances cadencioses s'esvolvaven com una escuma i bullien a l'entorn de la taula i robaven els ulls i l'esment a tothom. Llavors jo vaig sortir d'amagat i vaig anar a casa d'una casta viuda i allà hi vaig estar set dies abscondit. Ella cada dia anava a casa de mon pare; oïa ço que de la meua fuga en deien i m'ho venia a contar.

Mon pare me cercà per tot i sense esperança ja de trobar-me, rompé en plor inconsolable. El dia que feia vuit prenguí comiat de la viuda i vaig sortir al carrer. Vaig trobar un home, amb augusta diadema de senectud, que semblava estar aparellat per un llarg viatge. «On anau, bon vell?» -«Vaig on vulgues anar tu; jo conec tots els camins.»- Partírem. Fèiem nit a les cases avinentes: captavem el pa de cada dia. Arribàrem també al lloc de torments, al freu angost per on vosaltres sóu passats. Un dia, mentre reposàvem en col·loquis mutuels, descomparegué el vell company. Indecís, sense camí ni saber on pendre, vaig caure en terra i vaig esclafir en plor sense conhort. I vet aquí que em compareix dins una viva clariana de glorificació el vell de florida canície i me diu: -«No hages por! Jo som l'arcàngel Rafel enviat a ton adjutori i fins aquí t'he conduït per manament de l'Altíssim. El Senyor ha prosperat el teu camí. Passares el lloc de les tenebres, el lloc de turments i penes, arribares a la llum i a la font d'aigua i amb ulls mortals veres el lloc dels justos. Aixeca't i camina.»- I dit això, talment com havia aparegut, desaparegué.

Confortat, reprenc el camí. Lluny, molt lluny veig un onagre, ço és, un ase orat, i li dic: «Onagre, Déu te guard. Per Jesucrist Fill de Déu viu que et creà, jo te conjur a que em mostris el camí que tinc de seguir!» L'onagre adelerat ve cap a mi, m'adora i se n'entra per un caminó entafurat. Dos dies caminàrem així en bona companyia l'onagre i jo. El dia que feia tres veiérem un cérvol de meravellosa grandària: l'onagre en tingué por i fugí. «Jo te conjur en nom de Déu viu que em mostris un camí!» L'animal acalà dòcilment, adorant, la corona arborescent de son front. Entrà dins una via estretíssima i tres dies caminàrem en gentil companya el cérvol i jo. El dia quart encontràrem un drac immens i terrible allargat en mig del camí. El cérvol en tingué por i fugí. Llavors, jo, armat amb el senyal de la santa Creu, vaig dir al drac: «Tèm Déu omnipotent i no em facis mal.» El drac s'adreçà terriblement i me digué amb veu humana: -«A vina sense temor, oh gloriós Macari, servent de Déu Altíssim: l'arcàngel Sant Rafel qui té encadenats els monstres dins abismes me va manar que et sortis a camí i et conduís a l'estatge que Déu t'ha preparat. Quatre dies fa ja que t'esper. Anit, damunt un núvol resplendent t'he vist, t'he vist en somni de monstre i he sentida una veu que deia: «Fes via i allibera Macari, servent de Déu, qui està per arribar.» Era la veu de tro armoniós de Rafel, el nostre pastor arcangèlic. Seguim. No hagues por. Vina i et mostraré el lloc on has d'alabar a Déu.» Això digué i em conduí fins aquesta cova i desaparegué.

Vaig entrar. Dedins vaig reparar dos cadells de lleó amb llur mare, morta en l'èxtasi salvatge de sa maternitat. Enterrí la lleona partera, alabant Déu qui en mi tals meravelles havia fetes. Amb fulles d'arbre vaig nodrir l'infantesa òrfena dels dos cadells com si fossin estats fills meus; i vivint així en santa pau, estiguérem per espai de dos anys.

VI

EN QUAL MANERA L'ENEMIC L'ENGANYÀ, SOTS L'ESPÈCIE D'UNA BELLA DONA; I DE LA PENITÈNCIA QUE EN FÉU, SOTERRAT FINS AL COLL.

Ai! Aquí el dimoni em va parar un llaç. Un dia -eren devers hora de nona,- vaig sortir fora de la cova; el sol era encara massa fort i vaig tornar a entrar. De prompte veig davant meu un vel blanc. Cóm així? ¿En l'esquivitat de tan aspre solitud, un vel? I creient que era un vel de veres, i oblidant-me, miserable pecador, de fer el senyal de la creu (ja que el senyal de la creu esbrava tots els esforços de l'enemic i romp sa trama astuta) me vaig acalar i vaig entrar el vel a la cova. ¡Mai tal cosa hagués fet; L'endemà, al mateix lloc i a la mateixa hora vaig veure dues sabates de dona. Malanat de mi! Ni amb això i tot vaig sospitar engany infernal i collint les sabates, les entrí a la cova i les posí devora el vel blanc. Al terç dia el dimoni, en forma de dona bellíssima, vestida amb vestiments preciosos, era allà, dreta. ¡Miserable de mi! Ni així i tot vaig caure en que allò podia ésser un parany libidinós. Tampoc me vaig senyar i creient de debò que era una dona li vaig dir: «D'on ets vinguda? ¿Qui t'ha menada a aquesta esquiva soledat?» Ella tot d'una es posà a plorar amb un plor amarguíssim. Jo mogut de malsana compassió vaig plorar amb ella, vaig plorar molt. Ella em va dir: «Jo, pare santíssim, som una miserable pecadora, filla d'un

noble romà. Volien-me casar forçivoltament amb un jove noble i bell, la flor de Roma. Vingué el dia de les noces, i entre el bull i l'alegria festosa del casament, el meu noble esposat desaparegué. Tothom se dolia de la fuga sigilosa; jo tota sola me n'alegrava íntimament. Me n'alegrava per la flor de la virginitat que volia conservar incorrupta dins el vas trencadiç de la carn. Altres noces humanes tocaren així mateix a ma porta. Jo contestava de part de dins: «El llaç primer se rompé i jo en fui lliberada. Mon cor ja està amuradat, i el meu pit és una torre». Per camins llargs i de mala petja, per terres desertes i sense aigua som arribada, jo no sé com, fins aquí. Fins aquí hi he duita la meva virginitat tremolosa i plena de sobresalts. Agombolau-la, confortau-la, i beneïu-la. Aquí en el desert, la regaré de llàgrimes, la rosaré de sang, perquè quan sia hora de collir-la, immaculada, puga perfumar les mans de Jesucrist qui se'n fa corona amb les flors eixutes del desert.» Jo, que ara us ho conto, jo, miserable pecador, tot, tot m'ho creia. Creient que era la meva virginal esposa, la vaig pendre per la mà i l'entrí dins la cova. Encara ella plorava, plorava en esclató inconsolable. Per son conhort la vaig fer seure a mon costat. Li vaig donar aglans perquè en menjàs; li vaig donar aigua fresca perquè en begués; un festí de monjo. Encara jo no recelava llaç parat; encara no vaig fer el senyal de la creu. Abans de això que us cont, la meva imaginació, com una viuda diaconissa, filava en somni, coses humils i castes, com el llí. El meu llit de terra nua era pur, vetlat per seixanta guerrers forts, els més forts d'Israel, trenta a la part esquerra i trenta a la dreta, tots amestrats a la guerra nocturna, tots amb espases enveïnades al flanc: quan guaitava la temptació de les veïnes ne brollaven seixanta flames agudes: trenta a la part esquerra i trenta a la part dreta. La temptació fugia. Ai! El meu cor qui vetlava sempre com una llàntia, aquest vespre acabà l'oli, i s'adormí. Una son llefiscosa i feixuga m'encadenava el cos com si el cenyessin uns braços soporífers. La fantasia desfermada començà son treball tenebrós: somnis de coses que mai haguera sospitades; fantasmes i misteris d'iniquitat. Vaig despertar amb sobresalt. Vaig sentir dins mi com un estrèpit: era l'Esperit Sant qui hi esfondrava son temple. Vaig sentir dins mi com un trabucament: era el regne de Déu qui canviava de Monarca. Vaig obrir els ulls; la fembra ja no hi era: era fuga i jo vaig quedar amb el cos las i amb l'ànima amarga.

Ai! Massa tard coneguí la trama maligna. Ferit en el flanc incaut pel ferre astut de l'adversari, desconsolat vaig sortir de la cova i vaig llançar un bramul de lleó. «Virginitat, Virginitat, Virginitat, on vas? -«Me'n vaig, me'n vaig lluny per no tornar!» Amb un roc me feria el pit; els meus ulls eren torrents: les meus llàgrimes mon pa. Els lleons fugiren de mi, coneixent el meu pecat. I jo, veient que els feels lleons per mi nodrits amb entranya maternal m'eren fuits, comencí d'invocar la misericòrdia de Crist que em digués quina penitència havia de fer i que fes retornar els lleons. La misericòrdia de Crist em subvení; lentament, lentament i empegueïts tornaren els dos lleons: entraren dins la cova i començaren de cavar amb les urpes una fossa. Allà em vaig enterrar tai de coll per espai de tres anys. Les herbes creixien a mon entorn alimentades per la pluja voluntària que segregava Déu: jo allargava la mà i me'n mantenia.

VII

EN QUAL MANERA, COM DE LA FOSSA FOU EIXIT, REGRACIÀ DÉU I LI APAREGUÉ JESUCRIST, I REBÉ NOVES GRÀCIES. I COM ELS MONJOS SE PARTIREN, I RETORNAREN AL MONESTIR D'ON EREN SORTITS.

Després de tres anys tornaren els lleons i veient en torn de mi una clarandera meravellosa començaren a descavar el clot i jo en vaig sortir, amb força primera, gloriejant al Senyor Déu Jesucrist amb una oració de quaranta dies, immòbil, agenollat.

Vaig mirar dins la cova. Sos quatre angles resplendien amb claredat celestial: i dins ella mos ulls atònits veieren al Salvador, amb hàbit d'Emperador, tenint en les mans un ceptre d'or i brollant-li de la boca un cant dolcíssim com de mil orgues.

La melodia cèlica s'anava esvaint tremolosament; i distintament per tres voltes vaig sentir cantar: Amen! Dins la cova hi entrà una gran columna de foc qui es desfé en trons i en coruscacions immenses: tots els aucells del cel, amb llur bec d'or, començaren a cantar: Sant, Sant, Sant, Senyor Déu. La magnitud de la revelació m'omplí de paüra; i l'èxtasi m'arrabassà en son carro de foc, i vaig volar vuit dies damunt ses ales inflamades. Llavors vaig conèixer que al cap darrer, el Salvador en persona s'era dignat entrar, beneir i santificar ma cova palluïda. Quan això s'esdevingué feia set anys que jo l'habitava i d'edat ne tenia quaranta. Veieu aquí, fills meus, la meva vida. Ara tornau-vos-ne al monestir d'on sortíreu perquè amb la regla no s'hi pot fer divorci.

-Macari, pare beatíssim- li diguérem: -pregau al Senyor que poguem tornar al monestir d'on sortírem i donau-nos llicència per contar aquestes meravelles per tot arreu per edificació de les esglésies de Crist, ja que estem segurs que just per això la mà de Déu nos ha conduïts.- Llavors l'august ancià féu sobre nosaltres efusiva oració, ens beneí, ens besà amb una besada santa, i manà als lleons que ens acompanyessin feelment fins al pas de les tenebres. Prenguérem comiat del sant vell: els lleons ens

acompanyaren fins a la làpida d'Alexandre; ens saludaren inclinant la crinera reverent, i tornaren arrera envers del servent de Déu. Davall la protecció poderosa de Crist desfèrem el camí fet: arribàrem a terra de Perses: arribàrem al camp d'Asia on Mercuri màrtir ferí de mort Julià el renegat i entràrem a la ciutat de Kitissefodo on dormen els tres fadrins de Babilònia. Passàrem el riu Tigris, arribàrem a Jerusalem, adoràrem els Llocs Sants on Jesucrist prengué mort i passió, tot fent-li gràcies perquè havia guardada la nostra partença i prosperat la nostra tornada. Vet-nos aquí de retorn!

Els monjos qui sentien això, lloaven, gloriejaven i cantaven himnes a Déu Pare Omnipotent, a son Fill Unigènit, Senyor i Salvador nostre i a l'Esperit Vivificador, Poder i Dit de la Dreta del Pare, Alè qui fa florir el Desert.

FI

End of Project Gutenberg's Els camins del paradís perdut, by Llorenç Riber

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ELS CAMINS DEL PARADÍS PERDUT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or

creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.